

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 4.11.2002
KOM(2002) 597 lopullinen

**KOMISSION KERTOMUS
NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA
ALUEIDEN KOMITEALLE**

Euroopan kielten teemavuoden 2001 täytäntöönpanosta ja tuloksista

(Euroopan komission esittämä päätöksen N:o 1934/2000/EY 11 artiklan mukaisesti)

SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä	3
Kertomuksen johdanto	5
Osa 1: Rakenteiden ja täytäntöönpanon kuvaus	6
1. Euroopan kielten teemavuoden tavoitteet ja kohderyhmät	6
2. Yhteistyö Euroopan neuvoston kanssa	6
3. Yhteistyö osallistujamaiden kanssa	7
4. Varat	7
5. Kokoukset ja tapahtumat	9
6. Tiedotus ja viestintä	10
7. Eurobarometri 54	13
8. Osarahoitusta saaneet projektit	13
9. Päätelmät teemavuoden täytäntöönpanosta	16
Osa 2: Teemavuoden tulokset – toimintalinja ja strategia	18
10. Teemavuoden tulokset sen tavoitteisiin nähden	18
11. Poliittiset ja strategiset tulokset	19
12. Tuleva kehitys Euroopan tasolla	24
LIITTEET	26
1. Ulkoisen arvioinnin perusteella tehdyt keskeiset suositukset	26
2. EU:n talousarvioon tehtyjen maksusitoumusten yksityiskohtainen jakauma	28
3. Osallistujamaissa aiheutuneiden kustannusten yksityiskohtainen jakauma	29
4. Projektien valinta: tilastotietoja	32
5. Teemavuoden projektit ja muu toiminta: esimerkkejä hyvistä toimintatavoista	34

Tiivistelmä

Euroopan unioni ja Euroopan neuvosto nimesivät vuoden 2001 Euroopan kielten teemavuodeksi yleisenä tarkoituksena edistää kaikkien Euroopassa asuvien kieltenopiskelua. Teemavuoteen osallistui 45 Euroopan maata, ja sen täytäntöönpano EU:n jäsenvaltioissa ja ETA-maissa oli Euroopan komission vastuulla. Kansallisella tasolla täytäntöönpanosta huolehti kansallisten viranomaisten nimeämien koordinointielimien verkosto.

Teemavuoden budjetti oli 11 miljoonaa euroa, ja määrärahat osoitettiin osarahoituksena projekteihin, tiedotuskampanjaan, teemavuoden avajais- ja päätöstapahtumien järjestämiseen Euroopan tasolla ja jäsenvaltioissa sekä Eurobarometri-kyselyn tekemiseen. Teemavuoteen sisältyi kaksi keskeistä tapahtumaa: toukokuussa järjestetty aikuisten kieltenopiskelijoiden teemaviikko ja syyskuussa toteutettu Euroopan kielten teemapäivä. Tapahtumilla pyrittiin edistämään toimintojen organisoimista laajemmassa mittakaavassa. Teemavuodesta laadittiin ulkoinen arviointi vuoden 2002 tammikuun ja kesäkuun välillä.

Paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla toteutettiin 190 osarahoitettua projektia. Projektit koostuivat yleensä kolmesta tai neljästä erityyppisestä toiminnasta, esimerkiksi festivaaleista, konferensseista, seminaareista, näyttelyistä, avoimien ovien päivistä, minikielikursseista ja kilpailuista. Useimpiin projekteihin sisältyi www-sivusto ja laajasti levitettyjä julkaisuja. Projektit kattoivat yli 60 kieltä, ja viralliset ja alueelliset kielet, vähemmistökielet, ehdokasmaiden kielet sekä viittomakielet olivat kaikki tasapuolisesti edustettuina. Kuhunkin projektiin osallistui keskimäärin yli 12 000 henkilöä. Projektien yhteydessä järjestettiin myös muutamia media-aloitteita, joilla tavoitettiin useita miljoonia tv-katsojia ja radion kuuntelijoita.

Tiedotuskampanja koostui kolmesta pääosasta: lehdistö- ja viestintäkampanjasta, logon, julkaisujen ja mainostuotteiden tuotannosta sekä eurooppalaisesta www-sivustosta. Lehdistö- ja viestintäkampanja käsitti kansallisille koordinointielimille annettavan suoran tuen ja teemavuoden aikana toteutetut kolme erityistä lehdistöaloitetta (Eurobarometri-kysely, projektien osarahoitus ja Euroopan kielten teemapäivä). Julkaisuihin sisältyivät tietopaketti, teemavuotta ja sen tavoitteita esittelevä lehtinen, kieltenopiskelijan opas ja esite teemavuoden keskeisistä tapahtumista. Teemavuoden aikana tuotettiin ja jaettiin yli neljä miljoonaa mainostuotetta, muun muassa kyniä, T-paitoja ja julisteita. Postikortteja jaettiin virallisten EU-julkaisujen mukana ja myös suoraan baareissa ja kahviloissa. Erittäin interaktiivinen www-sivusto oli käytettävissä 11 kieliversiona, ja se toimi teemavuoden päättymiseen saakka. Sivuston tarkoituksena oli tiedottaa teemavuodesta sekä sen tavoitteista ja toiminnoista. Se tarjosi myös suoria linkkejä kansallisiin sivustoihin ja kieliin liittyviin muihin sivustoihin sekä erilaisia resursseja avuksi kieltenopiskeluun. Lisäksi EU:n eri toimielinten yksiköt toivat teemavuotta esille omassa viestinnässään.

Kokonaisuutena Euroopan kielten teemavuosi oli onnistunut, sillä se loi puitteet ruohonjuuritason toiminnalle, jolla on yhteinen eurooppalainen identiteetti. Yhteiset puitteet olivat riittävän joustavat, jotta sekä tavoitteet että valitut välineet voitiin mukauttaa yksittäisten valtioiden tilanteisiin ja prioriteetteihin.

Teemavuoden kaikki tavoitteet saavutettiin. Vuosi toi esiin useita kieliä, ja erityyppiset kielet olivat rinnakkain mukana toiminnoissa ja tulivat yhtä lailla esiin strategisessa ja poliittisessa kehityksessä.

Teemavuoden vaikutukset kohdistuivat erityisesti opettajiin ja opiskelijoihin ja politiikasta vastaaviin tahoihin. Varsinkin Euroopan kielten teemapäivän ja Euroopan aikuisten kieltenopiskelijoiden teemaviikon ympärille keskittyneitä toimia käsiteltiin laajasti tiedotusvälineissä. Myös Eurobarometri-kyselyn tulokset saivat runsaasti palstatilaa. Tunnettujen henkilöiden osallistuminen teemavuoden toimintoihin herätti myös tehokkaasti tiedotusvälineiden huomion.

Toistaiseksi on liian aikaista arvioida teemavuoden kestäviä vaikutuksia varsinkin kieltenopiskelun edistämiseen. Yksittäisten kertomusten perusteella vaikuttaisi siltä, että varsinkin aikuisten keskuudessa uusien kielikurssien kysyntä olisi kasvanut. Yksi teemavuoden merkittävimpiä vaikutuksia on ollut yhteyksien parantuminen kielikysymysten parissa toimivien organisaatioiden välillä. Tällaisten uusien verkostojen arvo on todella merkittävä.

Suuren yleisön tietoisuuden lisäämisen lisäksi teemavuosi tarjosi kansallisille ja alueellisille viranomaisille ja kansalaisjärjestöille mahdollisuuden keskustella kieltenopetuksesta ja -oppimisesta. Konferenssien, seminaarien ja tiedetapahtumien yhteydessä poliittiset vaikuttajat, tutkijat ja kieltenopetuksen ammattilaiset saattoivat keskustella kieltenopetukseen liittyvistä kysymyksistä. Keskustelujen pohjalta syntyi useita monikielisyyttä ja kielellistä monimuotoisuutta edistäviä poliittisia asiakirjoja, jotka ovat jo johtaneet joihinkin muutoksiin kielipolitiikassa. Teemavuosi tarjosi myös useille maille tilaisuuden harkita Euroopan neuvoston suunnittelemien eurooppalaisen kielisalkun ja yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen soveltamista.

Useissa poliittisissa toimintasuunnitelmissa ehdotetaan, että koulunsa päättävien eurooppalaisten tulisi osata äidinkieltänsä lisäksi vähintään kahta muuta kieltä. Barcelonassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto kannatti tätä ehdotusta. Poliittisissa keskusteluissa on pohdittu myös kielen asemaa eurooppalaisten nuorten perustaitona. Yleistyvän mielipiteen mukaan on tärkeää taata, että kaikki kansalaiset pystyvät kommunikoimaan englannin kielellä, mutta englanti yksin ei riitä.

Teemavuoden kokemukset ovat selkeästi osoittaneet, että kaikkia yhteisössä puhuttavia kieliä voidaan edistää yhtenäisellä tavalla. Erityisesti on paneuduttava valtavirtaistamaan alueellisia ja vähemmistökieliä, viittomakieliä sekä siirtolaisten kieliä ja kehittämään yhtenäisempää lähestymistapaa, jotta kaksikielisten kansalaisten taitoja voidaan pitää arvossa ja edistää.

Euroopan kielten teemavuodesta vastanneet kansalliset elimet ovat esittäneet selkeän toiveen, että teemavuotena alkanut kehitys olisi pidettävä käynnissä. Erityistoimia on jatkettava lyhyellä aikavälillä, ja yhteisöohjelmat ovat tässä olennaisessa asemassa. Esimerkkejä kieltenopiskelun ja kielellisen monimuotoisuuden edistämiseen liittyvistä hyvistä toimintatavoista on levitettävä laajasti ja innostettava näin muitakin tahoja järjestämään toimintaa.

Euroopan tasolla teemavuosi antoi vauhtia tuleville kehitystavoitteille, joita on määritelty useissa Euroopan parlamentin, alueiden komitean ja Eurooppa-neuvoston päätöslauselmissa ja lausunnoissa. Komissio esittelee vuoden 2003 puolivälissä Euroopan parlamentille ja neuvostolle kielellistä monimuotoisuutta ja kieltenopiskelua edistävän toimintasuunnitelman, joka perustuu nykyisten yhteisöohjelmien ja toimien resurssien hyödyntämiseen.

Kertomuksen johdanto

1. Vuosi 2001 nimettiin Euroopan kielten teemavuodeksi 17. heinäkuuta 2000 tehdyllä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä¹. Teemavuoden yleisenä tarkoituksena oli edistää kaikkien EU:n jäsenvaltioissa asuvien kieltenopiskelua. Teemavuosi sisällytettiin myös ETA-sopimukseen 15. joulukuuta 2000². Teemavuosi järjestettiin yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa, ja se järjestettiin tämän vuoksi 45:ssä Euroopan maassa.
2. Kertomuksen sisältö perustuu useaan lähteeseen, muun muassa seuraaviin: ECOTEC Research and Consulting Limited -yrityksen suorittama riippumaton arviointi, jonka suorittaja valittiin avoimen tarjouspyynnön³ perusteella ja jonka raportti toimitettiin Euroopan komissiolle syyskuussa 2002⁴; (käytettävissä olevat) kansalliset arviointiraportit ja Euroopan neuvoston tuottama arviointiraportti; kansallisten ja alueellisten viranomaisten sekä kansalaisjärjestöjen tuottamat, teemavuoden aikana tai sen tuloksena julkaistut toimenpideasiakirjat; EurO&M-yrityksen toimittama loppuraportti (EurO&M valittiin toimittamaan viestintä- ja tuotantopalveluja avoimen tarjouspyynnön⁵ kautta) sekä osarahoitettujen projektien loppuraportit.
3. Teemavuosi toteutettiin hajautetusti, ja rahoitus oli peräisin useasta eri lähteestä. Tämän vuoksi ei aina ole ollut saatavilla vertailukelpoisia ja täydellisiä tietoja esimerkiksi kansallisista määrärahoista, toimintojen määrästä ja siitä, miten tapahtumia on käsitelty lehdistössä. Kertomuksessa käsitellään kuitenkin keskeiset suuntaukset ja esitellään kaikki määrälliset tiedot (koska tiedot ovat puutteelliset, määrät on arvioitu liian pieniksi).
4. Tämä kertomus kattaa EU:n 15 jäsenvaltiossa sekä kolmessa ETA-valtiossa eli Liechtensteinissa, Islannissa ja Norjassa toteutetut toiminnot tai mainittujen valtioiden toteuttamat toiminnot. Kaikki ehdokasmaat olivat mukana kokonaiskampanjassa Euroopan neuvoston jäsenyytensä kautta. Teemavuodella tarkoitetaan tekstissä Euroopan kielten teemavuotta.
5. Kertomus on jaettu kahteen osaan. Osassa 1 esitellään teemavuoden rakenne ja sisältö sekä sen täytäntöönpanoa koskevat päätelmät. Osassa 2 käsitellään teemavuoden poliittisia ja strategisia tuloksia.

¹ Päätös N:o 1934/2000/EY, EYVL L 232, 14.9.2000, s. 1.

² ETA:n sekakomitean päätös N:o 112/2000, EYVL L 52, 22.2.2001, s. 37.

³ Avoimen tarjousmenettelyn perusteella solmittavaa palvelusopimusta koskeva hankintailmoitus nro DG EAC/28/2001, EYVL 2001/S 128-086687, 6.7.2001; ennakkoilmoitus EYVL 2001/S 100-068433, 26.5.2001.

⁴ Ks. liite 1, arvioitsijoiden keskeiset suositukset.

⁵ Avoimen tarjousmenettelyn perusteella solmittavaa palvelusopimusta koskeva tarjouspyyntö nro EAC EAC/31/00, EYVL 2000/ S 67-043013, 5.4.2000; ennakkoilmoitus EYVL 2000/S 33-019578, 17.2.2000.

Osa 1: Rakenteiden ja täytäntöönpanon kuvaus

1. EUROOPAN KIELTEN TEEMAVUODEN TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄT

Teemavuodesta tehdyssä päätöksessä asetettiin viisi erityistä tavoitetta, jotka voidaan tiivistää seuraavasti:

- Lisätään tietoisuutta Euroopan kielellisestä ja kulttuurisesta monimuotoisuudesta.
- Edistetään monikielisyyttä
- Tiedotetaan monien kielten hallinnan tuomista hyödyistä
- Edistetään elinikäistä oppimista.
- Levitetään tietoa kieltenoppimisen ja -opiskelun eri menetelmistä

Päätös kattoi kaikki jäsenvaltioissa asuvat henkilöt, ja siinä säädettiin, että toiminta käsittää EU:n 11 virallisen kielen⁶ lisäksi iirin ja letzeburgin. Päätös antoi lisäksi jäsenvaltioille mahdollisuuden sisällyttää toimintaan muita kieliä, ja koska yksikään niistä ei halunnut laatia rajattua kieliluetteloa, teemavuosi kattoi käytännössä kaikki eurooppalaisten käyttämät ja oppimat kielet.

Päätöksessä eriteltyihin toimiin sisältyivät Euroopan ja jäsenvaltion tasoiset kokoukset ja tapahtumat, tiedotus- ja edistämiskampanjat, selvitykset ja tutkimukset, rajallinen määrä osarahoitusta saavia projekteja sekä ”moraalinen tuki” ilman EU-rahoitusta järjestetyille toimille. Teemavuosi koostui seuraavista kolmesta keskeisestä osasta: ulkoisen viestintäyrityksen EurO&M:n kautta hallintoitu **tiedotus- ja viestintäkampanja**, kahdesta valintakierroksesta koostuneen ehdotuspyynnön tuloksena valitut **osarahoitetut projektit** sekä **teemavuoden tunnuksen myöntäminen muille toimille**, jotka eivät saaneet rahoitusta EU:n yhteisestä talousarviosta mutta jotka liittyivät selkeästi Euroopan kielten teemavuoteen 2001 ja edistivät sen tavoitteiden saavuttamista.

2. YHTEISTYÖ EUROOPAN NEUVOSTON KANSSA

Eräs teemavuoden vahvuuksista oli yhteistyö Euroopan neuvoston kanssa. Yhteistyö avarsi toiminnan laajemmalle maantieteelliselle alueelle ja mahdollisti asiantuntijoiden vuorovaikutuksen. Siinä keskityttiin seuraaviin yhteisiin aloitteisiin: (puheenjohtajavaltio Ruotsin järjestämä) teemaviikon **avajaistapahtuma** Lundissa ja (puheenjohtajavaltio Belgian järjestämä) **päätöstapahtuma** Brysselissä, **aikuisten kieltenopiskelijoiden teemaviikko** (5.–11. toukokuuta 2001) ja **Euroopan kielten teemapäivä** (26. syyskuuta 2001), ”Sinustakin kieliniekkä” – **opas kieliä opiskeleville aikuisille**, teemavuoden **yhteisen www-sivuston** kehittäminen, **logon** (neljä lomittain aseteltua pääankuvaa) ja **tunnuslauseen** (”Kielitaito avaa ovia”) suunnittelu.

⁶ Castellano, dansk, Deutsch, elliniká, English, français, italiano, Nederlands, português, suomi, svenska.

Euroopan neuvosto ja Euroopan komissio toimivat aktiivisesti toistensa komiteatyöskentelyssä ja järjestivät yhteisiä kokouksia teemavuoden järjestelyistä kansallisella tasolla vastaavien elimien kanssa. Monet maat nimesivät samat yhteyshenkilöt sekä Euroopan neuvostoa että Euroopan unionia varten. Euroopan komissio antoi osan julkaisuista ja mainostuotteista Euroopan neuvostolle jaettavaksi EU:n ja ETA:n ulkopuolisille neuvoston jäsenille ja antoi kuvamateriaalin Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden viranomaisien käyttöön sähköisessä muodossa. Euroopan neuvoston ja Euroopan komission arvioijat ovat myös antaneet toisilleen tietoja omista arvioinneistaan.

3. YHTEISTYÖ OSALLISTUJAMAIDEN KANSSA

Parlamentin ja neuvoston päätöksen mukainen **neuvoa-antava komitea** perustettiin vuoden 2000 syyskuussa, ja se kokoontui viisi kertaa vuoden 2000 syyskuun ja vuoden 2002 heinäkuun välisenä aikana. Ennen tätä kansallisista asiantuntijoista koostuva **työryhmä** kokoontui vuoden 2000 helmi- ja toukokuussa ja mahdollisti sen, että työ saatettiin aloittaa ennen lopullista päätöstä. Useat henkilöt kuuluivat molempiin edellä mainittuihin ryhmiin. Päätöksen mukaan jäsenvaltioiden oli myös perustettava teemavuotta varten **kansalliset koordinointielimet**. Näiden elimien moninaisiin työtehtäviin kuului osarahoitettavien projektien valinta, teemavuodesta tiedottaminen, suhteet maan tiedotusvälineisiin ja yleisöön sekä toimintojen ja tapahtumien järjestäminen kansallisella tasolla. Monissa maissa kansallisilla koordinointielimillä ei ollut aiempaa kokemusta työskentelystä Euroopan komission kanssa, ja kansalliset resurssit olivat toisinaan hyvin rajalliset.

4. VARAT

Euroopan komission saamat tiedot osoittavat, että teemavuoteen sijoitettiin ainakin 30,7 miljoonaa euroa tämän kertomuksen kattamissa 18 maassa. Summa sisältää kansallisten ja alueellisten ministeriöiden antamat määrärahat, osarahoitettujen projektien koordinaattorien osuudet sekä suoraan EU:n talousarviosta saadut määrärahat. Se ei sisällä niiden organisaatioiden tekemiä investointeja, jotka toteuttivat teemavuoteen liittyviä toimia ilman EU:n tai kansallisten tai alueellisten hallintojen rahoitustukea. On siis selvää, että teemavuoteen sijoitettu kokonaissumma on merkittävästi suurempi. Eri maiden sijoittamien summien välillä oli huomattavia eroja, mutta kun otetaan huomioon väestömäärät, investoinnit asukasta kohden olivat suuruudeltaan lähempänä toisiaan: useimmissa maissa investoinnit olivat 0,10-0,50 euroa asukasta kohden.

4.1. Eurooppalainen talousarvio

Teemavuoteen myönnetty EU:n talousarvio oli noin 11 miljoonaa euroa, ja se jaettiin kahteen osaan: toimiin, jotka voitiin rahoittaa kokonaan, ja toimiin, joiden kustannuksia voitiin rahoittaa enintään 50 prosenttia⁷. Vuosina 1999–2002 Euroopan komissio käytti noin 170 kuukautta henkilöstön työaikaa teemavuoden keskeisiin toimiin.

⁷ Ks. liite 2, EU:n talousarvioon tehtyjen maksusitoumusten jakauma.

Vaikka teemavuoden talousarviota hallinnoitiin keskitetysti, tosiasiaa 70 prosenttia siitä kanavoitiin suoraan kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla toimiville organisaatioille. EU sijoitti 7,6 miljoonaa euroa projekteihin, avajaistapahtumiin, kansallisten koordinointielimien suoraan jakamiin mainostuotteisiin ja julkaisuihin, koordinointielimille annettuun viestintäkoulutukseen ja tukeen sekä Euroopan komission järjestämiin kansallisiin toimiin, jotka järjestettiin Euroopan kielten teemapäivän yhteydessä 26. syyskuuta. Talousarvion loppuosa käytettiin keskitetysti kuvamateriaalin, www-sivuston, tutkimusten, keskitetysti jaetun materiaalin ja projektien valintaa koskevan teknisen tuen toteuttamiseen.

Euroopan komissio oli tietoinen siitä, että teemavuoden talousarvio oli tavoitteisiin nähden vaatimaton, ja pyrki siksi kaikin tavoin varmistamaan, että kunkin talousarvion osan vaikutukset olisivat mahdollisimman suuria. Jotta toimien järjestäjiä varten tuotettujen tuotteiden kustannuksia voitiin vähentää ja tuotteiden kappalemääriä tässä tarkoituksessa lisätä, kaikki mainostuotteet olivat käyttökelpoisia kaikissa kieliympäristöissä. Pyrkimyksenä oli, että teemavuotta koskevat viestit ja kuvallinen asu saavuttaisivat mahdollisimman monta ihmistä, ja tämän vuoksi julkaisuja ja mainostuotteita jaettiin usean kanavan – kansallisten koordinointielimien, Euroopan neuvoston ja komission omien yksiköiden – kautta. Jotta teemavuotta olisi käsitelty mahdollisimman laajasti lehdistössä, lehdistötiedotteita annettiin keskitetysti. Kansalliset koordinointielimet osallistuivat aktiivisesti tiedotteiden laatimiseen ja takasivat, että lopullinen tiedote oli relevantti kansalliseen taustaan nähden. Myös projektien valinnassa otettiin huomioon, missä määrin projekti voisi herättää tiedotusvälineiden mielenkiinnon.

4.2. Kansalliset resurssit

Ministeriöt, yksityiset tukijat ja projektien koordinaattorit sijoittivat teemavuoteen 19,7 miljoonaa euroa⁸.

- Ministeriöiden suora rahoitus kansallisille koordinointielimille oli 10,7 miljoonaa euroa.
- Yksityisten tukijoiden antama rahoitus oli 1,8 miljoonaa euroa.
- Tuensaajaorganisaatiot rahoittivat osarahoitettuja projekteja 7,2 miljoonalla eurolla.

Edellä esitetty summa on kuitenkin varovainen arvio, koska siihen ei sisälly organisaatioiden jopa 8 000 muuhun toimeen tekemiä sijoituksia, joista ei ole saatavilla rahoitustietoja. Komissiolla ei ole käytettävissä täydellisiä tietoja siitä, kuinka määrärahat jaettiin maiden sisällä. Esimerkiksi henkilöstökulut on sisällytetty kansallisiin talousarviotietoihin vain joissakin tapauksissa. Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että kaikki maat järjestivät ainakin yhden strategisen toimen tai juhlatapahtuman virallisen avajaistapahtuman lisäksi ja monet järjestivät myös päätöstapahtuman. Lähes kaikki maat tuottivat omia mainostuotteitaan, esimerkiksi postimerkkejä, kieltenopiskelun resurssiluetteloita ja näyttelytauluja.

⁸ Ks. liite 3, jäsenvaltioiden kustannusten yksityiskohtainen erittely.

5. KOKOUKSET JA TAPAHTUMAT

5.1. Eurooppalaiset avajaistapahtumat

Puheenjohtajavaltiot Belgia ja Ruotsi järjestivät yhteistyössä Euroopan komission ja Euroopan neuvoston kanssa erityistapahtumia teemavuoden alkamisen ja päättymisen yhteydessä. Avajaistapahtumaan sisältyi korkean tason keskustelu, kielellistä monimuotoisuutta korostavia esityksiä ja toimia, opetusmenetelmien esittelyä ja keskusteluja. Komission jäsen Viviane Reding ja Euroopan neuvoston pääsihteeri Walter Schwimmer osallistuivat tapahtumaan. Tapahtumaa käsiteltiin laajasti Euroopan lehdistössä, mikä johtui lähinnä siitä, että jäljempänä mainitun Eurobarometri-kyselyn tulokset julkaistiin samaan aikaan. Euroopan parlamentissa järjestetyn päätöstapahtuman avasi virallisesti hänen kuninkaallinen korkeutensa Belgian prinssi Philip. Tapahtumassa esiteltiin projekteja ja käytiin useita, teemavuoden toimien järjestäjien vetämiä pyöreän pöydän keskusteluja.

5.2. Kansalliset avajaistapahtumat ja esitykset

Avajaistapahtumia järjestettiin kaikissa maissa, ja useimmat niistä saivat jonkin verran osarahoitusta EU:n yhteisestä talousarviosta. Avajaistapahtumien kirjo oli moninainen: jotkin tapahtumista olivat juhlavia, jotkin poliittisia ja joissakin keskityttiin tiedottamiseen. Miltei kaikilla tapahtumilla oli tukijoina korkean tason poliitikkoja ja julkisuuden henkilöitä.

5.3. Muut kokoukset

Lokakuussa 2001 järjestettiin Rotterdammassa konferenssi, jossa esiteltiin kieltenopetus- ja -oppimismenetelmien viimeisimpiä kehityssuuntauksia, muun muassa Sokrates- ja Leonardo da Vinci-ohjelmien yhteydessä kehitettyjä menetelmiä. Tapahtuman järjestäjänä toimi Alankomaiden opetusministeriö yhteistyössä Euroopan komission ja Euroopan neuvoston kanssa. Konferenssi sai osarahoitusta Sokrates- ja Leonardo da Vinci-ohjelmien määrärahoista, ja näin ehdokasmaat saattoivat osallistua täysimääräisesti EU:n talousarvion puitteissa.

Kansallisten avajaistapahtumien lisäksi lähes kaikki maat järjestivät teemavuoden aikana ainakin yhden suuren tapahtuman, jossa keskityttiin teemavuotta koskevaan kansalliseen toimintasuunnitelmaan. Tapahtumat vaihtelivat juhlallisista poliittisiin, ja niihin osallistuivat melkein kaikki koulutukseen, kulttuuriin ja integraatioon liittyvät sektorit. Tapahtumien seurauksena monissa maissa käsitellään parhaillaan erilaisia julkilausumia ja toimenpideasiakirjoja.

5.4. Aikuisten kieltenopiskelijoiden teemaviikko (5.–11. toukokuuta 2001)

Tämän toiminnallisen viikon tarkoituksena oli korostaa elinikäistä oppimista ja erityisesti aikuisten tarpeita. Tapahtuman yhteydessä julkaistiin kieliä opiskeleville aikuisille tarkoitettu opas ”Sinustakin kieliniekkä”, jota jaettiin laajasti viikon aikana. Euroopan komissio tuotti myös juuri tätä viikkoa varten suunnitellun mainostuotteen, kirjasen, jossa oli kieltenopiskeluvinkkejä 11 kielellä, ja mainosti kirjaa varsinkin toukokuun 9. päivän juhlallisuuksissa Strasbourgissa ja Brysselissä. Myös joidenkin osarahoitettujen projektien toiminta keskittyi aikuisopiskelijoiden viikkoon. Festivaaleja, julkaisuja, kielimaistiaisja, konferensseja ja muita toimia toteutettiin useimmissa osallistujamaissa, ja viikkoa käsiteltiin tiedotusvälineissä laajasti.

5.5. Euroopan kielten teemapäivä (26. syyskuuta 2001)

Kielten teemapäivä onnistui loistavasti. Sen yhteydessä järjestettiin tuhansittain festivaaleja, konferensseja ja muita toimia sekä tuotettiin julkaisuja. Teemapäivän viettoon osallistui reilusti yli puolet osarahoitetuista projekteista, ja teemapäivä sai lehdistössä ja muissa tiedotusvälineissä enemmän huomiota kuin mikään muu teemavuoteen liittyvä tapahtuma. Euroopan komissio järjesti toimintaa 17 maassa yhteistyössä valtakunnallisten tai paikallisten radioasemien kanssa.

6. TIEDOTUS JA VIESTINTÄ

6.1. Johdanto

Tiedotuskampanja sai EU:n rahoitusosuudesta toiseksi suurimman osan eli 30 prosenttia kokonaisvaroista. Vaikka rahoituksen määrä olikin huomattava, se ei ollut läheskään riittävä EU:n laajuisen maksullisen mainoskampanjan rahoittamiseen. Tämän vuoksi kampanja perustui kerrannaisvaikutusten luomiseen. Jäljempänä käsitellään kampanjan keskeisiä näkökohtia.

6.2. Lehdistö- ja viestintäkampanja

Kampanjan strategia perustui kahteen tärkeään huomioon. Koska käytettävissä olevat varat eivät ensinnäkään riittäneet keskitetysti toteutettuun näkyvään mainoskampanjaan, oli luotettava teemavuoden mahdollisuuksiin tulla esiin tiedotusvälineiden **toimituksellisessa sisällössä**. Toiseksi **valtakunnallisella ja paikallisella tasolla** oli toteutettava lehdistökampanja. Yhteistyö kansallisten koordinoitielimien kanssa oli erittäin tärkeää tämän kampanjan osa-alueen onnistumisen kannalta.

Aluksi EurO&M kuuli kaikkia kansallisia koordinoitielimiä ottaakseen selvää näiden tiedoista ja kokemuksesta lehdistö- ja suhdetoimintakysymyksissä sekä prioriteeteista ja suunnitellusta toiminnasta. Selvityksessä todettiin, että kansallisilla koordinoitielimillä oli erityistarpeita, joiden luonne ja määrä vaihtelivat maittain. Tämän vuoksi päätettiin, että kunkin kansallisen koordinoitielimen ja **PR-yrityksen** välillä solmittaisiin selvityksessä määritellyt tarpeet kattava sopimus. Tammikuussa 2001 järjestettiin myös viestintää ja tiedotusvälineitä käsittelevää **koulutusta**, joka osallistujien mukaan onnistui hyvin, mutta olisi pitänyt järjestää huomattavasti aiemmin. Helmikuussa julkaistiin **viestintäkäsikirja**, joka jaettiin kaikille kansallisille koordinoitielimille. Käsikirjasta laadittiin muunnettu versio, joka lähetettiin kaikkien osarahoitettujen projektien järjestäjille.

Teemavuoden ohjelmasta kartoitettiin keskeiset tapahtumat, joiden yhteydessä tiedotusvälineisiin panostaminen voisi olla tehokasta. Näitä tapahtumia olivat **Eurobarometrin** tulosten julkaiseminen ja samaan aikaan tapahtunut teemavuoden käynnistäminen helmikuussa 2001, **osarahoitettujen projektien** luettelon julkaiseminen kesäkuussa 2001 ja **Euroopan kielten teemapäivä** syyskuussa 2001. Näiden tapahtumien yhteydessä laadittiin ja julkaistiin tavanomaisten EU:n lehdistötiedotteiden lisäksi 20 yksittäistä lehdistötiedotetta. Kukin kyseisen maan kielellä (kielillä) julkaistu tiedote pohjautui kyseisen maan tilanteeseen.

Tiedotus- ja viestintäkampanja tukeutui voimakkaasti osallistujamaissa järjestettävän toiminnan **kerrannaisvaikutuksiin**. Yleensä ottaen Euroopan kielten teemavuotta käsiteltiin lehdistössä laajalti, varsinkin syyskuussa 2001 järjestetyn Euroopan kielten teemapäivän yhteydessä. Palstatilaa saivat usein selkeisiin asiatietoihin – esimerkiksi Eurobarometri-kyselyiden tuloksiin – perustuvat väittämät tai tunnettujen henkilöiden osallistuminen. Myös projekteja käsiteltiin laajasti paikallisessa ja alueellisessa lehdistössä. Monet kansalliset koordinointielimet ja komitean jäsenet olisivat halunneet teemavuoden näkyvämmiin esiin televisiossa vaikka myönsivätkin realistisesti siihen liittyvien mahdollisuuksien rajallisuuden.

6.3. Logo, mainostuotteet ja julkaisut

Teemavuoden **logo** kehitettiin tarjouspyynnön⁹ tuloksena. Sen suunnittelussa kuultiin myös Euroopan neuvostoa ja jäsenvaltioita. Logoa tarjottiin laajasti käyttöön kansallisten koordinointielimien sekä EU:n ja jäsenvaltioiden www-sivustojen kautta. Se annettiin myös suoraan siitä kiinnostuneille osapuolille. Logon käyttöä varten oli laadittu omat säännöt. Ulkoisessa arvioinnissa todettiin, että logoa käytettiin hyvin, se oli asianmukainen ja yleisö tunnisti sen. Logoa käytetään edelleen vuotuisen kielipäivän tunnuksena. Kielipäivää vietetään vuosittain 26. syyskuuta Euroopan neuvoston isännöimänä.

Euroopan neuvosto tuotti ja jakeli EurO&M:n välityksellä noin kaksi miljoonaa **mainostuotetta** (julisteita, T-paitoja, postikortteja, kyniä, penaaleita, muistilehtiöitä, ilmapalloja, muovipusseja ja hiirimattoja). Tuotteet soveltuivat lähes kaikille kohderyhmille, erityisesti lapsille. Tuotteiden kuvamateriaali oli kaikkien osapuolten käytettävissä EU:n www-sivustolla, ja näin kaikkien teemavuoteen liittyvien tuotteiden ulkoasu oli johdonmukainen samalla kun tuotteiden kieltä ja suunnittelua voitiin mukauttaa yksittäisiin tarpeisiin. Teemavuoden yhteydessä tuotettiin lisäksi lyhyt **animaatio**, jota jaettiin laajasti televisioasemien sekä projektien ja tapahtumien järjestäjien käyttöön. Animaatio oli saatavilla myös EU:n www-sivustolla.

Teemavuoden yhteydessä tuotettiin ja jaeltiin monenlaisia **julkaisuja**. Näitä olivat **tietopaketti**, jossa annettiin tietoa teemavuodesta ja EU:n ja Euroopan neuvoston toiminnasta kieltenoppimisen alalla sekä joitakin tilastotietoja, tietopakettiin perustuva **esite**, **opas kieliä opiskeleville aikuisille** sekä joitakin teemavuoden kohokohtia kuvaava **esite**. Kaikki asiakirjat julkaistiin EU:n 11 virallisella kielellä, ja niiden ulkoasu ja sisältö annettiin käytettäväksi, jotta muut kieliversiot voitaisiin suunnitella tyyliältään samanlaisiksi. Julkaisuista saatu palaute oli pääosin myönteistä.

Kaikki materiaali tuotettiin keskitetysti, ja kansalliset koordinointielimet jakelivat 72 prosenttia siitä jäsenvaltioissa. EU jakeli 18 prosenttia materiaalista suoraan konferensseissa ja näyttelyissä, ja loput 10 prosenttia jakoi Euroopan neuvosto. Järjestely teetti huomattavasti työtä kansallisella tasolla. Mainostuotteet saivat hyvän vastaanoton, vaikka joidenkin tuotteiden määrät olivat useiden kansallisten koordinointielimien mielestä liian pieniä ja ulkoisen arvioinnin tuloksena todettiin, että olisi ollut asianmukaisempaa karsia tuotetyyppejä ja lisätä sen sijaan kappalemääriä. Saadun palautteen mukaan tämä kampanjan osa-alue oli onnistunut.

⁹ Rajoitetulla menettelyllä myönnettävä tarjouspyyntö nro DG EAC/33/00, 31. maaliskuuta 2000, joka perustui 8. elokuuta 1997 julkaistun kiinnostuksenilmaisupyynnön no 97/S 153-97419 perusteella laadittuun graafisten suunnittelijoiden luetteloon.

Teemavuosien talousarvioissa olisi kuitenkin otettava paremmin huomioon materiaalien varastointi- ja jakelukustannukset ja -järjestelyt. Animaation vaikutuksista ei ole tietoa. Ohjelma kuitenkin esitettiin ainakin Kreikan valtakunnallisella tv-kanavalla.

6.4. EU:n www-sivusto

Keskeinen osa tiedotuskampanjaa oli www-sivusto, johon käytettiin noin neljäsosa tiedotuskampanjan määrärahoista. Sivuston URL-osoite mainittiin lähes kaikissa julkaisuissa ja mainostuotteissa, ja se oli käytettävissä EU:n 11 virallisella kielellä. Se toimi vuoden 2001 helmikuun puolivälistä vuoden 2002 tammikuun loppuun, ja siihen kävi tutustumassa yli 75 000 yksittäistä henkilöä. Sivuilla käyntien määrä oli yli 170 000.

Sivusto jakautui neljään erilliseen osa-alueeseen, joissa interaktiivisuus oli keskeisessä asemassa. Näitä olivat **tiedotusosio**, jossa annettiin tietoa teemavuodesta ja toiminnoista ja jossa logot, julkaisut ja uutiset olivat saatavilla, **oppimista** käsittelevä osio, jossa annettiin kieltenopiskeluvinkkejä ja tietoa EU:n ja Euroopan neuvoston toiminnasta, **runoutta** käsittelevä osio, jonka kautta lapset saivat esittää runojaan ja kääntää niitä, sekä **keskustelufoorumi**. Sivustolla oli myös kattava luettelo **linkeistä** eri luokkiin ryhmiteltyinä.

Sivustolla järjestettiin online-kysely, johon vastasi 700 käyttäjää. Palautetta pyydettiin myös kansallisilta koordinoitielimiltä ja projektien koordinaattoreilta. Yleisesti ottaen käyttäjät pitivät sivustoa toimivana ja hyödyllisenä. Sitä pidettiin hyvin suunniteltuna, ja sillä liikkuminen oli helppoa. Vaikuttaa siltä, että eniten sivustoa käyttivät kieltenoppimiseen liittyvistä kysymyksistä kiinnostuneet henkilöt tiedon keräämisvälineenä. Arvioinnissa kritisoitiin sivuston lyhyttä käyttöikää. Euroopan komissio on kuitenkin säilyttänyt kaiken sivustolla olleen materiaalin myöhempää käyttöä varten. Positiivisena pidettiin sivuston linkkejä kansallisten koordinoitielimien www-sivustoihin sekä yleensäkin sivustolla olleiden linkkien monipuolisuutta. Sivuston kaikkia kieliversioita käytettiin, mutta jotkut käyttäjät olisivat lisäksi toivoneet, että sivusto olisi ollut käytettävissä useammalla kielellä. Sivustolta ladattiin noin 50 000 asiakirjaa, joten hiukan vajaan 30 prosenttiin käynneistä liittyi asiakirjan lataaminen.

6.5. Muu mainostoiminta

Euroopan komission yksiköt edistivät merkittävästi teemavuoden ja sen tavoitteiden näkyvyyttä omien ydintoimintojensa kautta. Koulutuksen ja kulttuurin pääosasto tuotti **näyttelytaulut** päänäyttelyosastoa varten, kaksi **siirrettävää näyttelyosastoa** organisaatioiden käytettäväksi ympäri Eurooppaa sekä **lyhyen videon**, jossa esiteltiin teemavuoden tavoitteita. Julkaisutoimisto tuotti kaksi miljoonaa **postikorttia** ja jakoi niitä virallisten julkaisujen liitteinä. Käännöspalvelu ja yhteinen tulkkaus- ja konferenssipalvelu tekivät yhteistyötä julkaisten **käsikirjan**¹⁰, jossa tarjotaan tietoa kääntäjänä tai tulkkina toimimisesta kiinnostuneille ja annetaan vinkkejä siitä, kuinka käännös- ja tulkkauspalveluista saadaan parhaat tulokset. Lehdistö- ja viestintäpääosasto teki yhteistyötä lisätäkseen Brysselissä toimivan lehdistön

¹⁰ Käsikirjan voi ladata seuraavasta osoitteesta:
<http://europa.eu.int/comm/translation/en/eyl/traduc-int-fi.pdf>.

tietoisuutta Euroopan kielten teemapäivästä jo etukäteen. Euroopan parlamentti järjesti konferenssin, tuotti teemavuosisaiheisen julisteen ja huolehti sen jakelusta.

7. EUROBAROMETRI 54¹¹

Joulukuussa 2000 toteutettiin 16 000 EU-kansalaisen keskuudessa Eurobarometri-mielipidekysely, joka antaa tietoa eurooppalaisten kielitaidosta ja tilaisuuksista käyttää vieraita kieliä, heidän käsityksistään vieraiden kielten taidon hyödyllisyydestä ja halustaan puhua näitä kieliä sekä kieltenoppimistavoista. Kyselyn tulokset annettiin lehdistölle Tukholmassa helmikuussa 2001 teemavuoden avajaistapahtuman yhteydessä. Eurobarometrin tuloksiin on niiden julkaisun jälkeen viitattu usein, ja niihin vedotaan edelleen strategisissa ja poliittisissa asiakirjoissa ympäri Eurooppaa.

8. OSARAOITUSTA SAANEET PROJEKTIT

Komissio tuki kuudella miljoonalla eurolla yhteensä 185 osarahoitettua projektia ja valitsi lisäksi 21 muuta projektia odotuslistalle, jota käytettiin sen jälkeen kun talousarvion kohdentaminen oli saatu päätökseen. Lopulta toteutettiin 190 projektia eli 40 enemmän kuin ehdotuspyynnössä oli arvioitu. Projektit saivat tukea keskimäärin 32 000 euroa ja sijoittivat itse 41 000 euroa, joten keskimäärin yhden projektin kokonaiskustannukset olivat 73 000 euroa. Osana riippumatonta arviointiaan Ecotec toteutti sähköisen kyselylomakkeen avulla yksityiskohtaisen selvityksen osarahoitetuista projekteista. Lähes 50 prosenttia projektien vetäjistä vastasi kyselylomakkeeseen. Lisäksi syvähaastateltaviksi valittiin noin 45 osarahoitettua projektia ja 27 projektia, jotka eivät saaneet rahoitusta.

8.1. Valintamenettely

Hakijat toimittivat ehdotuspyynnön¹² yhteydessä hakemukset kansallisille koordinoitielimille, jotka puolestaan toimittivat hakemukset ja omat kommenttinsa niistä Euroopan komissiolle. Valinnan suoritti Euroopan komissio, jota avusti neuvoa-antavan komitean nimeämistä asiantuntijoista koostuva valintalautakunta. Valinnassa otettiin huomioon koordinoitielimiltä saadut kommentit. Hakemuksia jätettiin lähes 1 300 kappaletta, ja haetun tuen määrä oli yhteensä yli 47 miljoonaa euroa. Monille projekteille ei voitu myöntää rahoitusta sen vuoksi, että hakemuksissa ehdotettiin toimia, joita voitiin rahoittaa olemassa olevin toimenpitein. Näitä hakijoita kehoitettiin kääntymään muiden yhteisöaloitteiden puoleen.

Suurin osa kansallisista koordinoitielimistä oli tyytyväinen valintamenettelyyn, vaikkakin joidenkin mukaan menettely aiheutti niille paljon hallinnollista työtä. Lisäksi joidenkin mielestä hajautettu valintamenettely olisi ollut tehokkaampi. Projektien koordinaattorien mielestä valinta-, hallinto- ja raportointimenettelyt olivat vaivalloisia. Haastatellut koordinaattorit yleensä kuitenkin totesivat, että yksityiskohtaiset tiedot ovat tarpeen valinnan oikeudenmukaisuuden

¹¹ Eurobarometri 54 'Europeans and Languages' (Eurooppalaiset ja kielet) 2001: http://europa.eu.int/comm/education/languages/lang/eurobarometer54_en.html.

¹² Ehdotuspyyntö nro EAC/66/00, EYVL C 257, 8. syyskuuta 2000, s. 6. Määräajat hakemusten jättämiselle olivat 2. lokakuuta 2000 ja 15. helmikuuta 2001.

varmistamiseksi, ja enemmistö oli sitä mieltä, että yhteydet projekteista vastanneeseen Euroopan komission henkilöstöön olivat toimineet hyvin.

Euroopan komission mukaan keskitetyn menettelyn avulla varmistettiin, että lopullisesti valittuihin projekteihin sisältyi hyvin monenlaisia toimia ja että julkaistuja tukikelpoisuuskriteerejä ja prioriteetteja noudatettiin johdonmukaisesti. Sovellettu toimintatapa mahdollisti myös kansallisten prioriteettien ottamisen huomioon ja takasi sen, että teemavuoden rajallisia määrärahoja ei myönnetty toimiin, jotka voitiin toteuttaa nykyisten yhteisöohjelmien puitteissa. Lisäksi tällä tavoin koordinointielimet olivat yhteydessä suoraan osarahoitusta saaneisiin projekteihin.

8.2. Valittujen projektien erityispiirteet

Projektit oli mahdollista järjestää paikallisella, alueellisella, kansallisella tai kansainvälisellä tasolla. Vaikka rahoitusta voitiin myöntää ainoastaan 18 osallistujamaassa sijaitseville organisaatioille, joidenkin projektien vaikutukset ylsivät maantieteellisten rajojen yli, koska muista maista peräisin olevien organisaatioiden osallistumista rahoitettiin muista lähteistä. Projektien hallinnoinnista vastanneet laitokset olivat tyypiltään hyvin erilaisia, yleisimmin voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä. Seuraavaksi yleisimpiä olivat julkiset viranomaiset ja korkea-asteen koulutuslaitokset. Organisaatioiden joukossa oli myös aikuisopetus- ja täydennyskoulutuslaitoksia. Yksityisyrietykset ja koulut olivat harvinaisempia.

Useimmat projektit koostuivat 3–4 erityyppisestä toiminnasta¹³. Projektien ”pääasialliseksi toiminnaksi” ilmoitettiin useimmiten konferenssit ja festivaalit, ja yleisimmät ”oheistoiminnot” liittyivät tiedotusvälineisiin. Kielimaistiaiset ja kilpailut olivat myös yleisiä varsinkin festivaalien yhteydessä. Useimmat projektit toteutettiin alue- ja paikallistasolla.

Vaikka useimpien toimintojen kohderyhmänä oli suuri yleisö, asiantuntijapainotteiset toiminnot olivat myös yleisiä. Festivaalit, kielimaistiaiset ja kilpailut saavuttivat huomattavan määrän ihmisiä (keskimäärin 11 000 henkilöä), ja mediatoiminta – esimerkiksi televisio- ja radiolähetykset – saavutti vieläkin suuremman yleisön. Teemavuoden projektien kohderyhmänä oli useimmiten ”suuri yleisö”. Järjestyksessä seuraavalla sijalla olivat opiskelijat ja opettajat eri koulutustasoilla. On myös syytä huomata, että poliittiset vaikuttajat olivat kohderyhmänä melkein 50 toiminnassa eri projektien yhteydessä. Poliittiset vaikuttajat olivat siis 17 kohderyhmästä kahdeksanneksi merkittävin, ja pitkän aikavälin vaikutukset ovat tässä yhteydessä mahdollisia. Kussakin projektissa kohdekielten määrä oli keskimäärin 12. Projekteissa käytettiin ainakin 65 eri kieltä, ja EU-kielet, Keski- ja Itä-Euroopan maiden kielet, EU:n ulkopuolisten maiden kielet, viittomakielet, alue- ja vähemmistökielet sekä maahanmuuttajayhteisöjen kielet olivat hyvin edustettuina.

¹³

Ks. liite 4, tilastotietoja valituista projekteista.

8.3. Osarahoitusta saaneiden projektien¹⁴ tulokset ja vaikutukset

Tuensaajien suuri määrä

Suurimman yleisön tavoittivat **televisio- ja radiolähetyksiin** keskittyneet projektit. On selvää, että valtakunnallisessa televisiossa parhaaseen katseluaikaan lähetetty ohjelma saavuttaa miljoonia katsojia. Suuren yleisön saavutti myös radio-ohjelmien sarja, joka lähetettiin yhteistyötä tekevillä radioasemilla useissa maissa aina samaan aikaan. Tämän tyyppisen toiminnan päätarkoituksena oli tietoisuuden lisääminen, ja keskeisiä aiheita olivat Euroopan kielellinen monimuotoisuus ja kielitaidon merkitys. Osarahoitetun toiminnan ulkopuolella lähetettiin lisäksi muita TV- ja radio-ohjelmia, joissa tuotiin esiin teemavuoden tavoitteita ja toimintoja.

Merkittävät vaikutukset kieltenopiskelun edistämiseen

Teemavuoden aikana järjestettiin useita **kielimaistiaisja ja minikursseja**. Järjestäjät tarjosivat yhden projektin puitteissa yleensä useita tapahtumia ja laajan valikoiman kieliä. Tällaiset projektit edistivät huomattavasti kieltenopiskelua, koska niiden osallistujat todella olivat mukana oppimassa kieliä. Näin osallistujille voitiin suoraan tiedottaa eri kieltenopiskelutavoista ja osoittaa, että ne voivat olla sekä hauskoja että hyödyllisiä.

Merkittävät vaikutukset kielipolitiikkaan

Ulkoisessa arvioinnissa kartoitettiin, että useiden toimien – erityisesti **konferenssien, seminaarien ja selvitysten** – kohteena olivat päätöksentekijät ja kerrannaisvaikuttajat, muun muassa opetusalan ammattilaiset. Tiivistelmä monien tällaisten toimintojen tuloksista on esitetty tämän kertomuksen osassa 2.

Teemavuodesta tiedottaminen

Kaikkien projektien yhteydessä oli sopimusten mukaan tuotava teemavuotta esiin käyttämällä sen **logoa**. Lisäksi **aikuisten kieltenopiskelijoiden teemaviikko** ja **Euroopan kielten teemapäivä** tarjosivat puitteet monien toimintojen järjestämiselle. Jotkin projektit menivät toiminnassaan paljon pidemmälle ja synnyttivät – olemassa olevia **verkostoja** käyttäen tai uusia verkostoja luoden – toimintaa useissa paikoissa. Esimerkiksi eräs eurooppalainen yhdistys organisoi yhtäaikaisen kielitunnin 50 kaupungissa ympäri Eurooppaa ja eräs aikuisopiskelun alalla toimiva kansallinen yhdistys tarjosi tietokannan jäsenilleen, jotka toteuttivat kielten teemapäivään liittyvän festivaalin yhteydessä yleisen mielipidekyselyn seitsemässä suuressa kaupungissa.

Kielimyönteisen ympäristön luominen

Useat teemavuoden toiminnot – varsinkin **festivaalit** – osoittivat, millainen todella kielimyönteinen ympäristö voisi olla. Festivaalin ydintoimintoihin saattoi esimerkiksi sisältyä ulkomaisten elokuvien esittäminen alkuperäisenä kieliversiona, kieltenoppimismahdollisuuksista tiedottaminen tai uusien kieltenopiskelutapojen kokeilumahdollisuuden tarjoaminen. Koululaiset saivat tutustua yhteisöissään käytettyihin kieliin sekä ystäviensä ja kumppanikoulujensa kieliin ja kulttuureihin.

¹⁴

Esimerkkejä projekteihin sisältyneistä toiminnoista esitetään liitteessä 5.

Paikalliset tiedotusvälineet innostuivat tämän toiminnan rohkaisemina tarkastelemaan näitä aihepiirejä ja laatimaan niistä sekä journalistisesti että visuaalisesti kiinnostavia reportaaseja. Internet toimi lisätietolähteenä ja antoi mahdollisuuden käyttää kieltä. Paikallisyrietykset, jotka halusivat luoda lähempiä yhteyksiä tuleviin työntekijöihinsä, voivat toimia tukijoina ja antaa palkintoja esimerkiksi hyvistä toimintatavoista.

Toiminnan jatkuminen

Arvioinnin yhteydessä haastateltiin yksityiskohtaisesti teemavuoteen liittyvien 72 eri toiminnan järjestäjiä. Toiminnoista 45 oli saanut osarahoitusta ja 27 oli toteutettu ilman EU-rahoitusta. Järjestäjiltä kysyttiin erityisesti heidän suunnitelmistaan jatkaa toimintaa. Lähes 3/4 järjestäjistä odottivat toiminnan jatkuvan jossakin muodossa. Osarahoitettujen aloitteiden jatkuminen oli todennäköisempää kuin rahoitusta saamattomien aloitteiden.

9. PÄÄTELMÄT TEEMAVUODEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

Ulkoisen arviointikertomuksen perusteella on selvää, että teemavuoden toteutus onnistui yleisesti ottaen hyvin sen kolmen toimintatyyppin – tiedotuskampanjan, rajoitetun projektivalikoiman osarahoittamisen ja teemavuoden tunnusta kantavaan spontaaniin toimintaan kannustamisen – osalta. Myöhemmästä aloituksesta, rajallisista henkilöresursseista ja vaadittuihin tehtäviin nähden vaatimattomista määrärahoista huolimatta Euroopan kielten teemavuosi edisti lähes 8 000 toiminnan kehittämistä ruohonjuuritasolla ja loi perustan eri maiden ja unionin tuleville poliittisille toimintalinjoille. Osarahoitetut projektit vaikuttivat tuloksiin konkreettisesti, ja tiedotuskampanja tarjosi materiaalia, ohjausta ja graafisen ulkoasun, joita toimijat kaikilla tasoilla pystyivät käyttämään ja käyttivät.

Vaikka on osoitettu, että täytäntöönpanossa onnistuttiin, joitakin käytännön kysymyksiä on kuitenkin syytä tarkastella tulevia teemavuosia silmällä pitäen.

- Teemavuosi on kolmivuotinen aloite. Rahoitusta ja henkilöresursseja tarvitaan **valmisteluvuotena**, jonka aikana voidaan kehittää toimintasuunnitelmat, jakaa tehtävät, järjestää koulutusta, valita projektit, tuottaa tiedotus- ja mainosmateriaali sekä luoda www-sivusto, **täytäntöönpanovuotena**, jolloin paneudutaan koordinointiin ja seurantaan, ja **päätösvuotena**, jolloin toiminnassa keskitytään raportointiin ja arviointiin. Euroopan kielten teemavuodelle osoitettu henkilöstö ja määrärahat olivat riittämättömät valmisteluvuotena, ja tämän vuoksi käytettävissä oleva henkilöstö kehitti vielä vuonna 2001 keskeisiä toimintoja samalla kun se jo joutui panemaan täytäntöön suunniteltuja toimintoja.
- Teemavuoden toteuttamiseen Euroopan tasolla vaaditaan tietyn tason asiantuntemusta itse aiheesta sekä joitakin yleisiä – esimerkiksi viestintään, logistiikkaan ja projektihallintoon liittyviä – taitoja. Teemavuoden järjestämiseksi on perustettava ydinryhmä, joka käsittelee yleiset kysymykset ja jättää sisältökysymykset hoidettavaksi yhteistyössä asianmukaisen yksikön kanssa.

- Olisi ihanteellista, että kansallisella tasolla teemavuotta hallinnoisi ryhmä, jolla on samankaltaista asiantuntemusta ja taitoja. Toteutettua PR-koulutusta ja PR-verkostoa voitaisiin hyödyntää muiden teemavuosien yhteydessä. On myös päästävä sopimukseen määrärahoista ja henkilöstöstä, jotka tarvitaan julkaisujen ja mainostuotteiden varastointia ja jakelua varten, jotta materiaali saadaan jaettua kohderyhmille paikallisella tasolla käyttämättä kansallisten koordinoitielimien tai komission vähäisiä henkilöresursseja. Tästä voitaisiin käynnistää erillinen tarjouspyyntö.
- Euroopan kielten teemavuosi oli ensimmäinen Internetissä näkyvästi esillä ollut teemavuosi, ja saaduista kokemuksista olisi syytä ottaa oppia. Euroopan komission mielestä monikielinen www-sivusto on olennaisen tärkeä osa mitä tahansa teemavuotta, jonka tarkoituksena on saada suuri yleisö mukaan. Sivuston laatimisessa on kuitenkin otettava huomioon käytettävissä oleva aika ja kampanjan tarpeet. Olisi laadittava teemavuosisikohtainen sivusto, jossa esitellään ydintoimintaa ja uutisia, josta voi ladata materiaalia ja josta on selkeät linkit kansallisiin ja muihin asian kannalta merkittäviin www-sivustoihin. Interaktiiviseen www-sivustoon investointia ei voida pitää perusteltuna teemavuoden yhteydessä, jollei varoja ole käytettävissä sivuston ylläpitoon jatkossa.

Osa 2: Teemavuoden tulokset – toimintalinja ja strategia

10. TEEMAVUODEN TULOKSET SEN TAVOITTEISIIN NÄHDEN

10.1. Lisätään tietoisuutta Euroopan kielellisestä ja kulttuurisesta monimuotoisuudesta

Euroopan paikallisyhteisöissä on hallitsevina yleensä vain muutama kieli: yksi tai ehkä kaksi virallista kieltä ja yleisesti opiskellut kielet. Euroopan kielten teemavuosi tarjosi Euroopan eri kieliyhteisöille mahdollisuuden tuoda itseään esiin ja integroida kulttuuriensa ja kielensä aseman edistäminen laajempiin puitteisiin. Osarahoitetuista projekteista 94 prosentissa pyrittiin tähän tavoitteeseen, ja nämä projektit kattoivat 65 eri kieltä.

Yhteisöjen todellinen monimuotoisuus tuli esiin koko teemavuoden ajan jokaisella toimintatasolla. Kouluissa yleisesti opetetut kielet olivat toki mukana useissa toiminnoissa, mutta viittomakielet, alue- ja vähemmistökielet ja muut muuttovirtojen mukana tulleet kielet (esimerkiksi arabia ja turkki) pääsivät ehkä ensimmäistä kertaa esille ”dominoivampien” kielten rinnalla. On myös osoituksia siitä, että kaikkien Euroopassa puhuttujen kielten sisällyttäminen teemavuoteen on tukenut kansalaisia, jotka puhuvat harvoin kodin ulkopuolella puhuttavia kieliä, ja antanut heille perusteita olla ylpeitä omasta perinnöstään.

10.2. Edistetään monikielisyttä

Eri kielten mukaan ottaminen oli teemavuoden positiivinen piirre, jota kautta voitiin tuoda esiin ja edistää kaksi- ja monikielisyyden etuja, joille toistaiseksi ei ole annettu asiaankuuluvaa arvostusta. Useat projektit ovat osoittaneet, että ihmiset ovat kiinnostuneita kielistä ja haluavat oppia kommunikoimaan jonkin verran viittomakielellä, alueellisella kielellä tai aiemmin eksoottisena pidetyllä kielellä. Kielimaistiaiset ovat olleet erityisen tehokkaita, sillä ne ovat tarjonneet kiinnostuneille mutta hiukan epäileväisille ihmisille tietoa uusista ja erilaisista kieltenopiskelutavoista ja antaneet mahdollisuuden kokeilla näitä menetelmiä käytännössä.

10.3. Tiedotetaan monien kielten hallinnan tuomista hyödyistä

On osoituksia siitä, että teemavuoden tuloksena useiden kielten taitoa pidetään laajemmin arvossa. Eurobarometri on osoittanut, että suurin osa Euroopan kansalaisista on vakuuttunut siitä, että usean kielen taito on tärkeää.

Euroopan kielten teemavuoden yhteydessä tuhansilla koululaisilla on ollut mahdollisuus pohtia kielitaidon arvoa ja kokeilla uusien kielten oppimista. Huomattavien konferenssien ja seminaarien tuloksena on annettu julkilausumia ja poliittisia kannanottoja, joissa kansallisia ja institutionaalisia päätöksentekijöitä on kehoitettu varmistamaan, että koulutusjärjestelmissä taataan mahdollisuus valita opiskeltava kieli laajasta valikoimasta, ja joissakin jäsenvaltioissa on havaittavissa merkkejä siitä, että kehoitukseen ollaan vastaamassa. Samalla tiedotusvälineet ovat tuoneet esiin kansallisissa järjestelmissä olevia heikkouksia ja edistäneet aktiivisesti hyviä toimintatapoja.

10.4. Edistetään elinikäistä kieltenoppimista

Teemavuoden toiminnoissa korostettiin, että elinikäinen kieltenoppiminen alkaa mahdollisimman varhaisessa iässä ja jatkuu koulutuksessa sekä työ- ja yksityiselämässä. Toiminnoissa tuotiin esiin useita aloitteita, joissa edistettiin kieltenopiskelun aloittamista esikoulussa ja alemmalla perusasteella. Kaikilla koulutustasoilla sekä virallisen koulutuksen että virallisten rakenteiden ulkopuolella tapahtuvan oppimisen yhteydessä toiminnan järjestäjät ovat kannustaneet pohtimaan kieltenopiskelun tarkoitusta elämän jokaisessa vaiheessa ja esitelleet erilaisia menettelytapoja erityyppisille oppijoille. Toimintojen perusteella on tehty monenlaisia päätelmiä, joissa kuitenkin korostetaan yhteistä periaatetta: kussakin muodolliseen koulutusjärjestelmään sisältyvässä kieltenopiskelun vaiheessa on koottava tietojen, taitojen ja ymmärtämyksen kokonaisuuksia, joille kieltenopiskelun jatkaminen voi pohjautua.

Teemavuosi osoitti, että monilla ihmisillä on kielitaitoa, jota ei juurikaan käytetä työpaikoilla, ja että työnantajat pyrkivät palkkaamaan työvoimaa, jolla on kielitaitoa, kokemusta vieraassa maassa asumisesta ja myös kyky hankkia uutta kielitaitoa. Aikuiskoulutuksessa korostetaan kolmea seikkaa: ammatillista kehittymistä, integroitumista paikallisyhteisöön ja vapaa-ajan toimintaa. Joissakin teemavuoden toiminnoissa keskityttiin myös kielitaitoihin eläkeläisiin.

10.5. Levitetään tietoa kieltenoppimisen ja -opiskelun eri menetelmistä

Eurobarometri osoitti, että vaikka monet kansalaiset pitävät kielitaitoa itsensä ja lastensa kannalta tärkeänä, vain harvoilla on oman näkemyksensä mukaan aikaa, varaa tai valmiuksia aloittaa kielenopiskelu. Monien mielestä kieltenopiskelumahdollisuudet omalla alueella ovat huonot. Näiden havaintojen perusteella paikallisten, alueellisten ja valtakunnallisten päätöksentekijöiden olisi tarkasteltava ja parannettava kieltenopiskelumahdollisuuksia.

Monet kielikoulut avasivat ovensa yleisölle ja esittelivät uusia kieltenopiskelumenetelmiä. Kansalliset ja alueelliset viranomaiset laativat sähköisiä ja painettuja luetteloja kieltenopetusta tarjoavista tahoista. Monet seminaarit ja konferenssit kokosivat yhteen eri maista tulevia asiantuntijoita kertomaan kieltenopetuksen ja -oppimisen uusimmista kehityssuuntauksista, ja asiantuntijat julkaisivat vanhemmille ja kouluille tarkoitettuja oppaita, joissa esiteltiin uusien menetelmien, esimerkiksi sisällön ja kielen integroidun oppimisen (muiden oppiaineiden opiskelu vieraalla kielellä) etuja.

11. POLIITTISET JA STRATEGISET TULOKSET

Euroopan kielten teemavuosi tarjosi puitteet pohdiskeluun ja keskusteluun kaikilla tasoilla. Euroopan tasolla Euroopan parlamentti ja alueiden komitea julkaisivat vuonna 2001 julkilausumia, joissa tuettiin Euroopan kielellistä monimuotoisuutta ja erityisesti alue- ja vähemmistökielten edistämistä. Euroopan komissio on koonnut ministeriöiden, kansallisten koordinoitavien, eurooppalaisten yhdistysten, tutkimuskeskusten, paikallisviranomaisten ja rahoitettujen projektien laatimia poliittisia ja strategisia asiakirjoja.

Tässä kertomuksessa ei voida esittää täydellistä luetteloa näistä asiakirjoista, eikä niissä esiin tulleita kysymyksiä ole hyväksi yleistää, koska silloin vaarana on monimutkaisten kysymysten liiallinen yksinkertaistaminen. Siitä huolimatta on joitakin keskeisiä kysymyksiä ja saavutuksia, jotka on syytä sisällyttää kertomukseen, jotta keskeisten teemojen tarkastelua voitaisiin laajentaa. Teemavuodelle ei kuitenkaan voida antaa koko kunniaa politiikan kehittymisestä: jotkin maat olivat alkaneet tarkastella uudelleen kansallisia kieltenopiskelujärjestelyjään jo ennen teemavuotta. Teemavuosi tarjosikin näille maille puitteet keskustelun laajentamiselle eikä niinkään toiminut keskustelun herättäjänä. Joissakin tapauksissa on selvää, että teemavuosi antoi sysäyksen tulevan toiminnan kehittämislle.

Tässä osassa esitetään yleiskatsaus komissiolle jo toimitettuihin toimenpideasiakirjoihin, julkilausumiin ja raportteihin sekä tiivistelmä keskustelun kohteena olevista aiheista ja niiden pohjalta nousevista kysymyksistä.

11.1. Yleiskatsaus

Teemavuosi on tukenut korkean tason strategista kehitystä kansallisella ja alueellisella tasolla. Itävalta, Saksa, Alankomaat, Irlanti ja Yhdistynyt kuningaskunta ovat julkaisseet teemavuoden toimista ja tuloksista kertovia raportteja. Monissa näistä viitataan poliittisten toimintalinjojen kehittämiseen tulevaisuudessa. Ranskassa huhtikuussa 2002 annettu hallituksen ilmoitus Maison des Langues -aloitteen perustamisesta oli merkinä kieltenopetuksen saralla tapahtuvasta laajasta kehityksestä. Tanskassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa on ilmoitettu, että kieltenoppimisen aloitusikää kouluissa lasketaan, ja Irlanti on parhaillaan laatimassa ensimmäistä kansallista kielipolitiikkaansa. Tämän kehityksen herättämä keskustelu on ollut edelleen laajasti esillä lehdistössä vuoden 2002 lähestyessä loppuaan.

Teemavuosi synnytti huomattavaa alueellista toimintaa, jonka tuloksena on laadittu useita arviointeja ja toimenpideasiakirjoja. Espanjassa Madridin kaupunki toteutti vuoden pituisen arvioinnin kieltenopetuksesta ja Kataloniassa julkaistiin laaja raportti teemavuoden aikana toteutetuista poliittisista aloitteista. Saksan kaikki osavaltiot edistivät merkittävästi uusien käytäntöjen kehittämistä kaikkialla Saksassa, ja useat alueelliset koulutusviranomaiset varsinkin Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Italiassa ovat toimineet useiden erilaisten toimien yhteispisteinä.

Jotkin eurooppalaiset yhdistykset ja kansalaisjärjestöt alkoivat jo ennen teemavuotta ja siihen valmistautuakseen tarkastella teemavuoden aihepiirejä. Euroopan vanhempainliitto (**European Parents Association**) ja Euroopan opetusalan ammattiyhdistysten komitea (**European Trade Union Committee for Education**) antoivat jo vuoden 2000 marraskuussa onnistunutta kieltenoppimista käsittelevän julkilausuman ”Successful Language learning”¹⁵.

Vuoden 2001 kuluessa tiettyjen kielten asemaa edistävät keskeiset eurooppalaiset yhdistykset saivat jäsenkuntansa liikkeelle pohtimaan edustamiensa kielten asemaa. Euroopan kuurojen unioni (**European Union of the Deaf, EUD**) julkaisi joulukuussa EUD:n viittomakielten päivää koskevan lausunnon¹⁶, ja EUD:n jäsenet järjestivät

¹⁵ Saatavilla seuraavista osoitteista: <http://www.epa.be/eindex.html> ja <http://www.csee-etuice.org/main/english/index.html>.

¹⁶ Saatavilla osoitteesta <http://www.eudnet.org/shownews.php3?id=35>.

teemavuoden kuluessa merkittäviä tapahtumia useissa maissa, muun muassa Saksassa, Espanjassa, Suomessa ja Kreikassa. Myös opiskelijat ja nuoret pohtivat kielikysymyksiä vuonna 2001. Vaikka teemavuoden aikana ei annettu virallisia päätöslauselmia, Euroopan vähemmistökielten toimisto (**European Bureau for Lesser Used Languages**, EBLUL) toi teemavuoden näkyvästi esiin jäsenistönsä keskuudessa. Tällä toiminnalla oli selvästi vaikutusta tapahtumiin monissa maissa, ja se toi näkyvyyttä EBLUL:in aiemmin antamille päätöslauselmille. **Kulttuuri-instituutit** juhlistivat teemavuotta monin tavoin, ja useissa Euroopan pääkaupungeissa eri kieliä ja kulttuureita edustavat instituutiot tekivät yhteistyötä lisätäkseen toimintojensa vaikutuksia.

Koulusektorilla Euroopan toisen asteen opiskelijajärjestöjen katto-organisaatio (**Organising Bureau of European School Student Unions**, OBESSU) työsti syksyn ajan kieltenopiskelua koskevaa lausuntoaan, jossa aihetta käsitellään erityisesti koulussa alkavan elinikäisen oppimisen näkökulmasta¹⁷. Lausunto julkaistaan vuoden 2002 aikana. Myös opettajaliitot laativat lausunnon edellä mainitun Euroopan opetusalan ammattiyhdistysten komitean (**European Trade Union Committee for Education**) kautta. Korkea-asteen koulutuksen alalla julkaistiin kaksi merkittävää lausuntoa. Joulukuussa eurooppalainen opiskelijajärjestö **AEGEE (European Students' Forum)** julkaisi kielipoliittisen asiakirjan nimeltä "AEGEE Language Policy Paper"¹⁸ ja **European Language Council** laati Berliinin julkilausuman "Language Studies in Higher Education: A key contribution to European integration"¹⁹.

11.2. Tiivistelmä toimenpideasiakirjoista ja julkilausumista

Kielipolitiikan merkityssisältö on muuttunut: monikielisyys nähdään kansalaisten **oikeutena** käyttää omia kieliään, yhteisöjen **tarpeena** saada korkeatasoisia oppimismahdollisuuksia useissa eri kielissä, kielitaidon yhteiskunnalle, yritystoiminnalle ja yksilöille tuomina **etuina** sekä hallitusten ja Euroopan viranomaisten **velvollisuutena** edistää Euroopan kielellistä monimuotoisuutta ja taata, että koulutustarjonta on sellaista, että kielten elinikäinen oppiminen on mahdollista. Kielikysymykset on yhdistetty läheisesti myös **sosiaaliseen osallisuuteen**: varsinkin **viittomakielten** osalta on todettu, että ne eivät ole ainoastaan kuulovammaisten ja heidän perheidensä kieliä, ja **maahanmuuttajien kielitaitojen** yhteydessä on korostettu voimakkaasti toisen kielen oppimista.

Näissä toteamuksissa on toistettu, että peruskoulutuksen päättävillä nuorilla tulisi olla **oman äidinkiellensä lisäksi kahden vieraan kielen taito**. Joissakin maissa keskustellaan edelleen kieltenoppimisen **jatkuvuudesta koko koulutusjärjestelmän ajan** ja myös sen jälkeen, ja yhä yleisemmin suositellaan, että vieraan kielen taitoa tulisi pitää **perustaitona** luku- ja kirjoitustaidon, laskutaidon ja tietoteknisten taitojen rinnalla. Useat maat ovat määritelleet koululaisten **ikärajat**, joiden puitteissa ainakin kaksi vierasta kieltä otetaan opetussuunnitelmaan, ja kieltenopetuksen aloitusikää ollaan laskemassa joissakin niistä maista, joissa rajat oli määritelty jo ennen teemavuotta.

¹⁷ Lisätietoja OBESSU:sta osoitteesta <http://www.obessu.org/index2.htm>.

¹⁸ Saatavilla osoitteesta <http://www.karl.aegge.org/aeg-info.nsf/7560fdae30cc69bc1256368004b00e3/181c5a2f235823a9c1256bcd005740af?OpenDocument>.

¹⁹ Saatavilla osoitteesta <http://www.fu-berlin.de/elc/en/berldecl.html>.

Kansallisissa toimenpideasiakirjoissa on ilmaistu selkeä halu **jatkaa** Euroopan kielten teemavuonna aikaansaattua kehitystä. Joissakin maissa toiminnan jatkumista pidetään poliittisena kysymyksenä, ja olennaisen tärkeänä pidetään **kansallista kielipolitiikkaa**, joka joissakin maissa laaditaan nyt ensimmäistä kertaa. Teemavuoden aikana luodut verkostot ovat voimakkaasti esillä myös kansallisissa kertomuksissa: uusia yhteyksiä kouluttajien, työnantajien, työmarkkinaosapuolten ja kulttuuriorganisaatioiden välillä pidetään jatkokehityksen keskeisinä edellytyksinä. Muualla teemavuoden aktiiviset toimijat ja näiden toteuttamat aloitteet ovat inspiraation lähteenä pyrittäessä edistämään ja parantamaan kieltenopiskelua ja tietoisuutta kielistä.

11.3. Toimintaehdotukset

Kielitaitoa on parannettava

On todettu, että kaikkien Euroopan kansalaisten kielitaitoa on parannettava nopealla aikataululla. Taloudelliset tekijät ja ammatillinen kysyntä vaikuttavat selvästi tähän tarpeeseen, mutta keskeisiä tekijöitä ovat myös henkilökohtaiseen identiteettiin ja keskinäisen ymmärtämyksen kehittymiseen liittyvät seikat. Kielitaitoiset työntekijät ovat hyödyllinen voimavara työpaikoilla, koska kielitaitoa voidaan käyttää yrityksen hyväksi ja koska kielitaitoisilla ihmisillä on muita hyödyllisiä taitoja: he ovat usein hyviä viestinnässä, strategisessa ja loogisessa ajattelussa sekä ongelmien ratkaisussa.

Miten kehittää kieltenoppimista

Opiskelijat korostavat **motivaation** keskeistä merkitystä kieltenoppimisessa ja haluavat ottaa vastuun omista oppimisväylistään. He toteavat, että heidän on itse löydettävä perusteet omalla oppimiselleen ja kehitettävä niitä, ja toteavat, että kehityksen olisi perustuttava opettajien ja opiskelijoiden väliseen yhteistyöhön. Myös opettajat haluavat opiskelijoiden osallistuvan aktiivisemmin asianmukaisten materiaalien ja menetelmien valintaan.

Korkeakoulutuksen alalla opiskelijat ja opetushenkilöstö ovat yhtä mieltä siitä, että **kieltenopiskelun tulisi olla pakollista** riippumatta opiskeltavasta kurssista ja että olisi tarjottava tutkintoihin johtavia opinto-ohjelmia tai opinto-ohjelmien osioita, joissa **opetus annetaan vieraalla kielellä**. Oppilaitosten on luotava mahdollisuuksia **itsenäistä kieltenopiskelua** varten hyödyntämällä tieto- ja viestintätekniikkaa ja sähköistä oppimista, ja kaikille kieliopinto-ohjelmille on vahvistettava selkeät **opinto- ja viestintätavoitteet**.

Kieltenopiskelun olennaisena osana pidetään suoria yhteyksiä muiden maiden ihmisiin. **Liikkuvuus** on tässä keskeisellä sijalla, vaikkakin myös tieto- ja viestintätekniikalla todetaan olevan merkittävä asema muiden kielten ja kulttuurien tuomisessa luokkahuoneeseen. **Kielellistä ja kulttuurista valmentautumista** ja tukea liikkuvuuden yhteydessä olisi parannettava. On syytä korostaa myös uusien oppimisväylien kehittämisen merkitystä, jotta opiskelijat voivat hankkia viestintätaitoja yhteistyökumppaniensa maissa ja maissa, joissa he suorittavat opinto- tai työharjoittelujaksoja.

Miten kehittää kielenopetuksen laatua

Opettajien ja opiskelijoiden välinen suhde koulussa ja oppimisprosessissa on muuttumassa, ja opettajista on tulossa **oppimisen tukijoita**. Opettajat peräänkuuluttavat **innovatiivisten käytäntöjen** ja tutkimusohjelmien tulosten **parempaa saatavuutta** ja haluaisivat paremmat mahdollisuudet organisoida ja olla mukana tutkimusprojekteissa.

Erityisen tervetulleena pidettäisiin **vierasta kieltä äidinkielenään puhuvien** opettajien määrän kasvua varsinkin korkeakoulutuksessa sekä sitä, että kaikkien kielenopettajien tulisi työskennellä tai opiskella vähintään kuusi kuukautta maassa, jossa puhutaan heidän opettamaansa kieltä. Korkeakoulutusalan opetushenkilöstö toivoo, että perustettaisiin jatko-opinto-ohjelmia ja täydennyskoulutusmoduuleja **erittäin ammattitaitoisten kielenopettajien** kouluttamiseksi korkeakouluja varten. Kaikilla tulisi olla kyky **opettaa vieraalla kielellä**, ja heidän olisi myös käytettävä tätä kykyä. Opetushenkilöstö ehdottaa myös, että **kielenopettajaksi opiskelevien** olisi opiskeltava uusi kieli osana opinto-ohjelmaansa.

Elinikäisen oppimisen prosessia on korostettava. Opetusalan ammattilaiset korostavat erityisesti, että pienten lasten tietoisuutta vieraista kielistä ja kulttuureista on lisättävä. He viittaavat myös äidinkielenään muuta kuin maan valtakieltä puhuvien aikuisten erityistarpeisiin. Lisäksi on parannettava kaikkien mahdollisuuksia opiskella kieliä virallisen koulutusjärjestelmän jättämisen jälkeen ja taattava monenlaisia opiskelumahdollisuuksia muun muassa kesäkurssien, korkeatasoisen etäopiskelun ja sähköisen oppimisen muodossa.

Monikielisyys

Koulutusjärjestelmän perustavoitteena pidetään sitä, että koulunsa päättävät osaavat **äidinkielensä lisäksi kahta vierasta kieltä**. Lisäksi monet totesivat, että **englanti yksin ei riitä**, vaikka sitä pidetäänkin olennaisen tärkeänä kielenä ja koulunsa päättävien pitäisi osata ainakin sitä. Opintonsa päättävien olisi kieliopintojensa yhteydessä saavutettava korkeatasoiset viestintätaidot sekä erityisvalmiuksia, joiden avulla he voivat mukauttaa ja kehittää edelleen kielivalikoimaansa muuttuvien tarpeiden mukaan. Kielenopiskelijoita tulisi kannustaa opiskelemaan pääkielensä lisäksi toista vierasta kieltä, ja alkeiskursseja käyvien opiskelijoiden pitäisi ennen varsinaiseen tutkintoon kuuluvien korkeakouluopintojen suorittamista päästä intensiiviperuskursseille.

Arviointi ja todistusten antaminen

Yleisesti ollaan yhtä mieltä siitä, että kielitaidon **arviointijärjestelmiä on parannettava**. Opiskelijat ovat panneet merkille, että kielitaidon tunnustamista varten on monia järjestelmiä, mutta vain harvoja niistä hyödynnetään. Opiskelijat ja opetushenkilöstö ovat sitä mieltä, että **virallisten koulutusrakenteiden ulkopuolella** – esimerkiksi vaihto-ohjelmien ja kesäkurssien yhteydessä sekä epävirallisissa oppimisympäristöissä – hankitut kielitaidot on tunnustettava. Kielitaidon ja pätevyyksien **avoimuuteen ja vertailukelpoisuuteen** on kiinnitettävä huomiota. Keskeisiksi välineiksi on valittu Euroopan neuvoston yhteinen eurooppalainen viitekehys ja eurooppalainen kielisalkku. Erityisen myönteinen on esimerkiksi Dialang-aloite, eurooppalainen projekti, joka pyrkii tarjoamaan kansalaisille mahdollisuuden testata kielitaitoaan verkossa.

12. TULEVA KEHITYS EUROOPAN TASOLLA

Euroopan kielten teemavuosi vauhditti kielten alalla toteutettavaa toimintaa ja toi sitä esille, ja Euroopan komissio aikoo taata, että aikaansaata kehitystä jatketaan.

Euroopan parlamentti hyväksyi 13. joulukuuta 2001 päätöslauselman²⁰, jossa kehoitetaan toteuttamaan toimenpiteitä kielellisen monimuotoisuuden ja kieltenoppimisen edistämiseksi ja korostetaan viestintätaitoja sekä alueellisten ja vähän käytettyjen kielten säilyttämistä ja edistämistä. Parlamentti on pyrkinyt ottamaan kieliulottuvuuden huomioon käsitellessään yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen liittyviä kysymyksiä, ja se on valiokunta-aloitteidensa kautta sisällyttänyt kielellisen monimuotoisuuden ja kieltenoppimisen edistämisen muun muassa elokuvien levityksen, teatterin ja esittävien taiteiden, julkaisutoiminnan sekä sosiaalisen syrjäytymisen teemoihin.

Koulutusasioita käsittelevä neuvosto ja komissio hyväksyivät 14. helmikuuta 2002 *Euroopan koulutusjärjestelmien tavoitteiden yksityiskohtaisen seurantaohjelman*, jossa nimenomaan vieraiden kielten taito mainitaan kaikilta Euroopan kansalaisilta vaadittavina perustaitoina. Vieraiden kielten oppimisen kehittäminen sisältyy näihin tavoitteisiin.

Samana ajankohtana koulutusasioiden neuvosto kehotti jäsenvaltioita tekemään konkreettisia aloitteita ja pyysi komissiota laatimaan vuoden 2003 alkupuolelle mennessä ehdotuksia toimiksi, joilla edistetään kielellistä monimuotoisuutta ja kieltenoppimista²¹.

Barcelonassa 15.–16. maaliskuuta 2002 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa valtioiden ja hallitusten päämiehet vaativat jatkotoimia, joilla parannetaan perustaitojen hallintaa varsinkin opettamalla vähintään kahta vierasta kieltä erittäin varhaisesta iästä. He kehittivät ottamaan käyttöön kielitaitoa mittaavan yhteisen indikaattorin vuonna 2003²².

Jäsenvaltiot ovat nimenneet kielten alan kansalliset asiantuntijansa ryhmään, jonka tarkoituksena on avustaa komissiota mainittujen aiheiden käsittelyssä. Ryhmän tehtävä on kaksiosainen: se antaa neuvoja ja tietoa siitä, miten jäsenvaltiot voivat käytännössä toteuttaa itse asettamansa kielitavoitteet, ja avustaa laadittaessa ehdotuksia Euroopan tason toiminnaksi, jota neuvosto on vaatinut.

Komissio julkaisee syksyllä 2002 keskusteluasiakirjan kysymyksistä, joita on korostettu sekä Euroopan kielten teemavuoden aikana että viimeisen vuosikymmenen aikana, jolloin komissio on osaltaan pyrkinyt edistämään vieraiden kielten opiskelua ja tukemaan kielellistä monimuotoisuutta. Tässä yhteydessä kuullaan laajasti asiaankuuluvia organisaatioita. Komissio esittelee kuulemismenettelyssä saamiensa vastausten pohjalta vuoden 2003 puolivälissä Euroopan parlamentille ja neuvostolle kielellistä monimuotoisuutta ja kieltenopiskelua edistävän toimintasuunnitelman, jossa hyödynnetään nykyisten yhteisöohjelmien ja toimien resursseja.

²⁰ EYVL C 177E, 25. heinäkuuta 2002, s. 334.

²¹ EYVL C 50, 23. helmikuuta 2002, s. 1.

²² Barcelonan Eurooppa-neuvoston päätelmät ovat saatavilla osoitteessa <http://europa.eu.int/council/off/conclu/>.

Tämän vuoksi komissio laatii yhteenvetoa tähän mennessä tehtyjen sijoitusten tuloksista ja pohtii, millä muilla tavoin kielellistä monimuotoisuutta ja kieltenoppimista voitaisiin edistää Euroopan tasolla. Se on sitoutunut hyväksymään johdonmukaisen, ennakoivan lähestymistavan kaikkiin koulutuksen ja kulttuurin alojen toimiinsa ja ohjelmiinsa täydentääkseen jäsenvaltioiden toimintaa.

Vuonna 2001 järjestetyn Euroopan kielten teemavuoden tulokset, joita tämä kertomus käsittelee, edistävät huomattavasti tulevaa kehitystä.

LIITTEET

1. ULKOISEN ARVIOINNIN PERUSTEELLA TEHDYT KESKEISET SUOSITUKSET

- 1) Teemavuoteen liittyvien projektien ja julkaisujen tiedot olisi asetettava saataville esimerkiksi laatimalla kooste hyviä toimintatapoja käyttäneistä projekteista. Olisi myös varmistettava, että tiedot rahoitusmahdollisuuksista ja Euroopan kielten teemapäiväksi suunnitelluista toimista ovat laajasti saatavilla, jotta teemavuoden aikana aikaansaatu kehitys voitaisiin pitää käynnissä.
- 2) Tulevien teemavuosien järjestäjien olisi otettava huomioon suunnitteluun ja toteuttamiseen vaadittava aika ja resurssit. Vuosi on lyhyt ajanjakso kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamiseen, ja hyvien tulosten edellytyksenä on lentävä lähtö. Kolmen vuoden aikaperspektiivi vaikuttaa asianmukaiselta: vuosi valmisteluun, vuosi toteuttamiseen ja vuosi jatkotoimien toteuttamiseen.
- 3) Kansallisia koordinointielimiä nimettäessä olisi mahdollisuuksien mukaan hyödynnettävä olemassa olevia eurooppalaisia verkostoja ja kartoitettava tarvittavat hallinnolliset taidot ja suoritettavat tehtävät.
- 4) Kielten teemavuoden toteuttamisessa käytetyt rakenteet toimivat hyvin, ja niitä olisi hyödynnettävä myös tulevien teemavuosien yhteydessä. Tällöin olisi kuitenkin otettava huomioon seuraavaa:
 - a) Teemavuoden www-sivusto on syytä toteuttaa jatkossakin, mutta sivuston tehtävää ja suuntausta on harkittava huolellisesti ottaen huomioon käytettävissä olevien resurssien rajallisuus ja pitemmän aikavälin tavoitteet. Sivusto olisi suunniteltava siten, että sitä voidaan käyttää myös teemavuoden jälkeen, ja tähän olisi varattava riittävät resurssit.
 - b) Teemavuoden logo osoittautui erittäin onnistuneeksi. Yhteisen tunnuslauseen käyttöä voitaisiin harkita uudelleen saatujen kokemusten pohjalta. Osallistujamaita tulisi kannustaa kehittämään kansallisiin olosuhteisiin soveltuvia tunnuslauseita.
 - c) Kansallinen PR-tuki tulisi säilyttää ja sitä olisi kehitettävä. Sen sisältö olisi määriteltävä tarkasti kansallisten koordinointielimien tarpeiden perusteella. Tämä tuki voisi olla syytä suunnata kansallisten koordinointielimien avustamiseen, jotta nämä osaisivat hyödyntää rahoitettuja toimia tehokkaammin kansallisissa mediakampanjoissaan.
 - d) Mainostuotteiden valikoimaa olisi karsittava ja yksittäisten tuotetyyppien kappalemääriä sen sijaan lisättävä. Mainostuotteiden varastointi- ja jakelukustannuksiin olisi varattava määrärahoja.
- 5) Jotta saadut kokemukset voitaisiin kartoittaa, tulevia teemavuosia varten voitaisiin laatia omatoimintamalli, jossa otettaisiin huomioon rahoitus- ja henkilöresurssien tarve eri vaiheissa, vaadittavien henkilö- ja rahoitusresurssien määrittely, toimintatyyppien määrittely ja seuranta koskevat vähimmäisvaatimukset.

- 6) Voisi olla hyödyllistä pohtia teemavuosien tehtävää EU:n kannalta merkittävien aihepiirien edistämisessä pitkällä aikavälillä.

2. EU:N TALOUSARVIOON TEHTYJEN MAKSUSITOUMUSTEN YKSITYISKOHTAINEN JAKAUMA

	2000	2001	Yhteensä
Rahoitusta saaneet projektit	0	6 044 405	6 044 405
Tiedotuskampanja	1 853 963	1 346 437	3 200 400
Teemavuoden kansalliset avajaistapahtumat ja esittelyt	567 482	0	567 482
Selvitykset: Eurobarometri 54	374 607	0	374 607
Euroopan laajuinen avajais- ja päättäjäistapahtuma	149 438	132 000	281 438
Arviointi	0	186 600	186 600
Tekninen tuki ja asiantuntijat projektien valintaa varten	5 750	132 145	137 895
Yhteensä	2 951 240	7 841 587	10 792 827

3. OSALLISTUJAMAISSA AIHEUTUNEIDEN KUSTANNUSTEN YKSITYISKOHTAINEN JAKAUMA

Selittävä huomautus (katso jäljempänä)	Kustannustyyppi	Osallistujamaiden määrä	Yhteensä (1000 euroa)
	YHTEENSÄ	18	26 900
	Kansalliset menot yhteensä	18	19 300
	EU:n menot osallistujamaissa yhteensä	18	7 600
1)	Kansallinen julkinen rahoitus	17	10 700
1)	Kansallinen yksityinen rahoitus	6	1 600
2)	Teemavuoden radiointi 26.9. – arvio rahallisesta arvosta	15	200
	Suora kansallinen rahoitus yhteensä	17	12 500
3)	EU:n rahoitus eurooppalaisiin ja kansallisiin avajaistapahtumiin	14	800
4)	EU:n rahoitus projekteille, joihin osallistui ministeriöitä ja kansallisia koordinoitielimiä	9	500
	EU:n suora rahoitus kansallisille koordinoitielimille yhteensä	15	1 300
5)	EU:n julkaisut ja mainostuotteet	18	400
6)	EU:n PR-verkosto ja viestintäkoulutus	18	300
7)	EU:n ilmapallotempaus (26. Syyskuuta)	18	200
8)	EU:n postikorttikampanja	15	100
	EU:n rahoitus jäsenvaltioissa toteutettuun mainostoimintaan yhteensä	18	1 000
9)	EU:n rahoitus projekteihin, joihin kansalliset viranomaiset eivät osallistuneet suoraan	18	4 900
9)	EU:n rahoitus Euroopan tasoisiin projekteihin	7	400
10)	Kansallinen rahoitus edellä mainittuihin projekteihin	18	6 800
	Projektien rahoitus yhteensä	18	12 100

Selittävät huomautukset

- 1) Lähde: Kaikki tiedot ovat peräisin Ecotecin vuoden 2002 touko–kesäkuun välisenä aikana tekemistä kansallisten koordinointielimien haastatteluista lukuun ottamatta Luxemburgia, jota koskevia tietoja ei ole saatavilla, ja Tanskaa, jota koskevat tiedot on otettu Euroopan neuvostolle maaliskuussa 2002 toimitetusta kyselylomakkeesta.
- 2) Lähde: EurO&M:n loppuraportti. Teemavuoden radioinnin rahallinen arvo on arvioitu tapahtumien virallisina yhteistyökumppaneina toimineilta radioasemilta saadun palautteen perusteella. Ranskasta ja Ruotsista ei löydetty yhteistyökumppanuudesta kiinnostunutta radiota.
- 3) Lähde: Euroopan komission kirjaamat tiedot. Kaikki osallistujamaat saattoivat hakea rahoitusta kansallisten avajaistapahtumien ja muiden teemavuoden esittelyjen rahoittamiseen. Kaikki osallistujamaat Suomea, islantia ja Norjaa lukuun ottamatta hakivat rahoitusta. Myös puheenjohtajamaat Ruotsi ja Belgia saivat rahoitusta eurooppalaisten avajais- ja päätöstapahtumien järjestämiseen.
- 4) Lähde: Euroopan komission kirjaamat tiedot. Kansalliset koordinointielimet ja ministeriöt saivat osallistua rahoitettavia projekteja koskevaan ehdotuspyyntöön. Niiden oli kuitenkin ilmoitettava eturistiriidoista, eivätkä ne siksi voineet toimittaa kansallista suositusta ehdottamiensa projektien osalta. Kansallisia aloitteita, joita kansalliset koordinointielimet hallinnoivat tai joihin ne osallistuivat, tuettiin Belgiassa, Tanskassa, Ranskassa, Italiassa, Alankomaissa, Itävallassa, Portugalissa, Suomessa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
- 5) Lähde: EurO&M:n loppuraportti. Julkaisuja ja mainostuotteita koskevat tiedot on saatu kertomalla kunkin (osallistujamaiden suoraan jakaman) tuotteen kappalemäärällä kunkin tuotteen yksikkökohtaiset tuotantokustannukset. Loppuvaraston suorasta jakelusta huolehtivat EurO&M, Euroopan komissio ja Euroopan neuvosto. Laskelmiin ei sisälly materiaalin sisällöstä tai suunnittelusta vastanneen henkilöstön työaikakustannuksia.
- 6) Lähde: EurO&M:n loppuraportti. Osa EurO&M:n hallinnoimasta talousarviosta oli varattu sopimuksiin osallistujamaissa toimivien PR-yritysten kanssa, jotka työskentelivät suoraan ja yksinomaan kansallisten koordinointielimien määrittelemien tehtävien parissa tai yhteistyössä koordinointielimien kanssa. Tämä talousarvion kohta kattaa myös kansallisille koordinointielimille Pariisissa tammikuussa 2001 annetusta viestintäkoulutuksesta aiheutuneet kustannukset.
- 7) Lähde: EurO&M:n loppuraportti. Mukana on 18 osallistujamaata, vaikka ilmapallotempaus toteutettiin vain 17:ssä maassa. Yksi maista luopui tapahtumasta 11.9. jälkeen, mutta tuohon mennessä valmisteluista oli jo aiheutunut joitakin kustannuksia.
- 8) Lähde: EurO&M:n loppuraportti. Postikorttikampanja toteutettiin EU:n tasolla, koska materiaali oli laadittu 11 virallisella kielellä.
- 9) Lähde: Euroopan komission raportit projekteista. Erot varattuihin kokonaismääriin johtuvat joidenkin projektien peruuntumisesta sen jälkeen kun lopulliset rahoitussitoumukset oli tehty.
- 10) Lähde: Euroopan komission raportit projekteista.

Euroopan kielten teemavuoden kustannukset osallistujamaissa asukasta kohden

	Yhteensä	Kansalliset lähteet	EU-lähteet
0,01–0,05 €	D, I, UK	D, F, I, UK	B, DK, D, GR, E, F, IRL, I, NL, A, P, S, UK, NO
0,05–0,10 €	B, F, P	B, GR, E, IRL, FIN, P, S, NO	FIN
0,10–0,50 €	DK, GR, E, IRL, L, NL, A, FIN, S, NO	DK, NL, L, A	L, IS
yli 0,50 €	IS, FL,	FL, IS	FL

Taulukossa ei ole mukana eurooppalaisiin projekteihin liittyviä tietoja, koska rahoitusta ei voida jaotella asianmukaisesti osallistujamaiden välillä.

4. PROJEKTIEIN VALINTA: TILASTOTIETOJA

Osarahoitettujen projektien jaottelu toimintatyypeittäin

Toimintatyyppi	Määrä	Niiden projektien osuus %, joihin tämä tyyppi sisältyi	Osuus kaikista toiminnoista %
Julkaisut	91	48	14
Kielimaistiaiset	91	48	14
Internet-tapahtumat	85	45	13
Konferenssit	72	38	11
Festivaalit	70	37	10
Näyttelyt	67	35	10
TV-tapahtumat	57	30	8
Kilpailut	55	29	8
Muut	54	28	8
Selvitykset	31	16	5
YHTEENSÄ	673		

Projekteissa käsitellyt aiheet

	%
Tietyn kielen (tiettyjen kielten) oppiminen	73 %
Tiettyä kieltä (tiettyjä kieliä) koskeva tietämys	72 %
Kielenoppimismenetelmät	59 %
Kielitaidon edut yksilöiden henkilökohtaisen kehittymisen kannalta	94 %
Kielitaidon edut yksilöiden ammatillisen kehittymisen kannalta	77 %
Yleiset kielenoppimistaidot	65 %
Tiettyjen kulttuurien tuntemus	79 %
Tietämys kieltenopetuksen tarjoajista	57 %
Tietämys sähköisestä oppimisesta ja sen käytön lisääminen (Internetin ja muun tekniikan käyttö kieltenopiskelussa)	61 %
Kieltenopetukseen ja -oppimiseen liittyvät toimintalinjat tai poliittiset kehityssuuntaukset	38 %

Kohdekielet

Kieliryhmä	Kuinka monta kertaa jokin kyseiseen kieliryhmään kuuluva kieli oli toiminnan kohteena
Viralliset kielet (EU- ja ETA-maiden kielet) ²³	812
Ehdokasmaiden kielet	111
Muiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden kielet	68
Viittomakielet	60
Alueelliset ja vähemmistökielet	53
Kielet, joiden puhujia on merkittävä määrä Euroopassa maahanmuuton seurauksena	42

Lähde: Osarahoitettuja projekteja koskeva ECOTECin selvitys

²³ Islanti, norja, iiri ja letzeburg mukaan luettuina.

5. TEEMAVUODEN PROJEKTIT JA MUU TOIMINTA: ESIMERKKEJÄ HYVISTÄ TOIMINTATAVOISTA

Rahoitettu toiminta, johon osallistui televisio- tai radioasemia

Tanskan radio lähetti 10 lyhyen (15 minuutin pituisen) radio-ohjelman sarjan ja neljä (30 minuutin mittaista) radio-ohjelmaa muilla EU-kielillä kannustaakseen ihmisiä oppimaan vieraita kieliä. Ohjelmilla oli yhteensä 758 000 kuulijaa.

Kreikan **ERT** tuotti 100 kaksiminuuttista TV-spottia, joissa tunnetut henkilöt puhuivat omista kielenoppimiskokemuksistaan. Spotteja esitettiin päivittäin parhaaseen katseluaikaan uutislähetysten jälkeen (klo 20.00 ja 23.00) 26.9.2001–30.11.2001. Joka ilta saavutettiin noin 200 000 katsojaa.

Suomen kieltenopettajien liitto **SUKOL** tuotti 20 sekunnin mittaisen TV-spotin, jonka tarkoituksena oli kannustaa 10–14-vuotiaita lapsia oppimaan keliä. **MTV3** lähetti spotin 32 kertaa 17.–26. syyskuuta 2001. Kampanjasta tehdyn analyysin mukaan spotti nähtiin 425 000 kertaa. Se saavutti 65 prosenttia kohdeväestöstä, joten noin 200 000 10–14-vuotiasta lasta näki mainoksen keskimäärin kaksi kertaa. Kampanjan onnistumiseen vaikutti MTV3:n kanssa tehty sopimus, joka takasi spotin näyttämisen niin monta kertaa kuin oli tarpeen sovitun katsojamäärän saavuttamiseksi.

Kansainvälinen ranskankielinen televisiokanava **TV5** tuotti 84 lyhyttä videofilmiä, joissa nuoret kertoivat, miksi he nauttivat vieraiden kielen puhumisesta ja mitä he ovat saavuttaneet kielitaitonsa avulla. Kukin spotti lähetettiin 20 kertaa päivässä TV5:n omistaman 120 kansainvälisen televisioverkon ja niiden kumppaniverkkojen kautta, ja näin saavutettiin noin 600 miljoonan katsojan yleisö. Videopätkiä näytettiin lisäksi keskeytyksettä päiväsaikaan yhden vuoden ajan eräällä Pariisin keskustan metroasemalla, ja ne on sisällytetty opettajille tarkoitettuun materiaalipakettiin, joka lähetettiin 14 500:lle ranskaa vieraana kielenä opettavalle opettajalle ja joka on myös saatavilla TV5:n verkkosivustolla.

Ranskalainen radio-organisaatio **CNRL** tuotti ja lähetti yhteistyössä belgialaisten, italialaisten ja espanjalaisten kumppanien kanssa 30 radio-ohjelmaa, joissa käsiteltiin alueellisia kieliä. Ohjelmat annettiin ne tuottaneiden radioyhtiöiden käyttöön, ja 275 yksittäistä radioasemaa esitti ne. Yleisötilastojen mukaan ohjelmia kuunteli ainakin neljä miljoonaa henkilöä – tässä on tosin kyse ainoastaan luotettavaan yleisötutkimukseen perustuvasta varovaisesta arviosta. CNRL on tuottanut myös erityisen alueellisia kieliä käsittelevän Internet-palvelun, josta voi ladata ohjelmia, ja perustanut kieliasioita käsittelevän varatoimitusjohtajan viran.

Televisio- ja radio-ohjelmia, joita ei rahoitettu

ORF osallistui Itävallassa tiiviisti teemavuoden tapahtumiin, ja vuosi oli laajasti esillä radiossa ja televisiossa. Opetus-, tiede- ja kulttuuriministeriön ja OFR:n yhdessä toteuttama projekti **Sprachpavillon** (Kielipaviljonki) on esimerkki erittäin hyvin onnistuneesta tiedotustoiminnasta. Kyse on rekalla kuljetettavasta siirrettävästä rakennelmasta, jossa on näyttörüutuja esittelyjä ja Internetiä varten. Rekka kiersi toukokuussa 2001 kaikissa Itävallan osavaltioissa tukemassa alueellisia avajaistapahtumia ja houkuttelemassa kansalaisia mukaan monenlaisiin toimintoihin. Kielipaviljonkia käytettiin Itävallassa myös pienemmissä teemavuoteen liittyvissä tapahtumissa, esimerkiksi Euroopan komission rahoittamassa **Youki**-projektissa. Kaikkia kielipaviljonkitapahtumia käsiteltiin valtakunnallisissa ja alueellisissa lähetyksissä ja lehdissä. Useimmissa osavaltioissa alueellinen ORF-asema teki yhteistyötä naapurimaan alueellisen aseman (esimerkiksi RAI Triesten ja Radio Mariborin) kanssa.

Irlannissa tietoisuutta lisäsi **Language Bus** (kielibussi), joka pääsi erinomaisen hyvin esiin televisiossa. Tämä sai alkunsa kielibussia koskeneesta lehdistötiedotteesta: bussi sai valtakunnallista julkisuutta, kun sitä käsiteltiin päivän uutislähetysten kolmantena aiheena. Bussi tuli tunnetuksi, ja monet soittivat järjestäjille pyytäen bussia käymään alueellaan.

Norjalainen valtakunnallinen televisiokanava **NRK** tuotti kuusi teemavuotta käsittelevää jaksoa sisältävän opetusohjelmien sarjan, jota esitettiin viikoittain. Jaksoissa käsiteltiin muun muassa seuraavia aiheita: 'omaan kieleen ja muiden kieliin tutustuminen', 'Norjan kieli – muutakin kuin kaksi kirjakieltä', 'Kuka viitsii opiskella norjaa?' ja 'Euroopan kielimaisema'. Lisäksi lähetettiin 10 jaksoa käsittävä kesäohjelmasarja, jossa annettiin vinkkejä Euroopassa liikkuville matkailijoille.

Uuden kielenopetusmateriaalin kehittäminen ja sitä koskeva tiedonvaihto

Saksan kuurojen liitto järjesti Münchenissä **Eurosign-konferenssin**, jonka yhtenä tavoitteena oli edistää kuurojen parissa uuden tekniikan – muun muassa television, Internetin ja Visicastin (virtuaalinen kieliteknologia) – käyttöä. Konferenssissa keskusteltiin myös eurooppalaisen kuurojen yliopiston perustamismahdollisuudesta. Konferenssi tarjosi 15 maasta tulleille osallistujille mahdollisuuden keskustella aiheista. Samalla luotiin toimiva verkosto, ja seurantakonferenssi pidettiin Espanjassa kesäkuussa 2002.

Saksan Weilburgissa järjestettiin konferenssi, jossa vaihdettiin kokemuksia **kielenopetuksesta ja -oppimisesta kouluissa**. Opettajat ja tutkijat kokoontuivat keskustelemaan esimerkiksi keliiohjelmista, perusopetussuunnitelmista, kielenoppimisesta alemmalla perusasteella, kaksikielisestä opetuksesta ja nykyaikaisten viestintävälineiden käytöstä. Keskustelujen tulokset vaikuttivat suoraan uuden opetussuunnitelman kehittämiseen Hessenissä. Konferenssin yhteydessä luotu verkosto jatkaa työskentelyä sekä virallisissa työryhmissä että epävirallisissa yhteyksissä.

Ryhmä pedagogeja kehitti vuonna 2001 **itseopiskelumenetelmän** KELTIC-projektin (Espanja) sivutuotteena; projekti saatetaan loppuun vuonna 2002. Vieraiden kielen oppimista varhaisessa iässä käsitellyt kansainvälinen konferenssi tarjosi mahdollisuuden vaihtaa kokemuksia ja hyviä toimintatapoja lasten kielenopetuksen tiimoilta. Konferenssin päätelmistä laaditaan parhaillaan julkaisua.

Italiassa IRRE Lombardia tuotti CD-romin, joka sisältää **esikoulujen kielenopetukseen** liittyviä metodologisia näkökohtia käsitelleiden 16 konferenssin tulokset. Alueelliset opintoryhmät kartoittivat hyviä toimintatapoja kullakin alueella, ja tuloksista kerrottiin konferensseissa. Kullekin alueelle jaetaan 100 kappaletta kyseistä CD-romia.

Islannissa järjestettiin **vaihtoehtoisia kielenoppimis- ja -opetusmenetelmiä** pohtinut konferenssi, jonka tuloksena luotiin aihetta käsittelevä www-sivusto ja CD-rom. CD-romilla ja sivustolla on kaikkialta Euroopasta peräisin olevien asiantuntijoiden esitelmiä, ja konferenssiin osallistui 200 kielenopettajaa (toisin sanoen 30–40 prosenttia kaikista Islannin kielenopettajista). Esitelmät ovat siis laajasti käytettävissä sekä Islannissa että muualla.

Tietoisuuden lisäämisessä käytettävien välineiden kehittäminen

Belgiassa Brysselin kauppakamarin aikuiskoulutuskeskus tuotti näytetuntien sarjan **Lingua Snacks** -projektin yhteydessä. Puolen tunnin mittaiset näytetunnit perustuivat ”total physical response” -menetelmään. Keskukseen aikuisopiskelijoita rekrytoitiin ja koulutettiin toimimaan opettajina teemavuosioprosjektissa. Näytetunteja annettiin 417 osallistujalle 15 kielellä. Projektin koordinaattori on luonut ”Total Physical Response” -menetelmällä opettamista käsittelevän interaktiivisen CD-romin, joka on vastaavanlaisten näytetuntien antamisesta kiinnostuneiden opettajien ja oppilaitosten käytettävissä.

TV5 televisioi Kreikan ranskanopettajienliiton kehittämän **ranskan ulkoilmakurssin (Une classe dans la Ville)** Thessalonikin keskusaukiolla. Ohjelma toimi myöhemmin opiskeluvälineenä yhdessä lyhyiden videofilmien, kielipelien ja interaktiivisten toimien kanssa. Seuraavana päivänä järjestettiin paikallisille opettajille koulutusseminaari, jossa kerrottiin kurssilla käytetystä menetelmästä. Opiskeluvälinettä esittelevällä videolla näytetään otteita oppitunneista ja kerrotaan kurssilla käytetystä menetelmästä, joka perustuu television ja interaktiivisten toimien käyttämiseen.

Kreikan aikuiskoulutuksen pääsihteeristö kehitti kielisalkun, jossa uutuuksena on, että **kielisalkku** voidaan käyttää sekä **virallisessa koulutuksessa että virallisten rakenteiden ulkopuolella tapahtuvassa kieltenoppimisessa**. Aiemmat vastaavat aloitteethan ovat useimmiten perustuneet virallisiin kielioppimääriin. Tarkoituksena on lisätä niiden aikuisten tietoisuutta, jotka voivat tiedostamattaan osata joitakin sanoja vieraalla kielellä. Aloitetta oli kehittämässä 100 aikuista, ja 300 lisäkäyttäjää saattaa sen päätökseen vuoden 2002 aikana, minkä jälkeen sitä käyttävät kaikki aikuiskoulutusohjelmiin osallistuvat aikuiset.

Ranskassa järjestetty tapahtuma (**Fête de Toutes les Langues**) koostui kahdesta kilpailusta, joissa valittiin paras koululuokan järjestämä, kielellistä monimuotoisuutta edistävä festivaali. Festivaalin valmisteluihin sisältyi tutkimuksen tekemistä, erilaisten kirjoitustapojen opiskelua, kielten ja kielellisten erojen historiaan tutustumista sekä paikallisyhteisön kielitilanteeseen perehtymistä. Samalla kehitettiin neljä erilaista opetusmateriaalikokonaisuutta, joita jaettiin kouluille opetuksen tueksi. Materiaalit toteutettiin Euroopan komission rahoittaman EV-Lang-ohjelman pohjalta.

Suomen Kuurojen liiton kampanja tiedotuskampanjan ”**Viittomakieli – yksi äidinkielistämme**” osana kehitettiin viittomakielen oppituntien materiaalipaketti, jota jaettiin 1 200:lle keskiasteen oppilaitokselle Suomessa. Materiaali on saatavilla myös organisaation [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

Valtioiden rajat ylittäviä aloitteita

Saksa ja Alankomaat: Kilpailu kielimyynteisimmän viranomaisen löytämiseksi järjestettiin rajojen molemmin puolin. Järjestäjät varmistivat, että kilpailijoita arvosteltaessa käytiin viranomaisten toimitiloissa arvioimassa aloitteiden laatua ja antamassa tietoa ja opastusta jatkokehittämistä varten.

Ruotsi ja Tanska: Malmön kunnan projektissa kehitettiin Juutinrauman molemmilla puolilla useita toimia, joilla pyrittiin lisäämään alemmalla perusasteella olevien lasten ja opettajien tietoisuutta naapurimaan kielestä ja sen ymmärtämisestä. Parhaillaan suunnitellaan jatkoprojektia, jota tuetaan keskiasteen koulutusta koskevasta Interreg III -yhteisöohjelmasta.

Itävalta ja Tšekki (ja muut Keski- ja Itä-Euroopan maat): *Gymradio Hollabrunn* on Hollabrunnin lukion opettajien ja oppilaiden kehittämä radio-ohjelma, jonka tavoitteena on parantaa raja-alueella asuvien Itävallan ja Tšekin kansalaisten keskinäistä ymmärtämystä. Kieltä pidetään tässä työssä tärkeänä välineenä, ja siksi radiossa lähetetään kaksi kertaa viikossa tšekin kielen alkeis- ja jatkokursseja. Jotta hankkeelle saatiin julkisuutta, myös Tšekin tasavallan pääministeriä Vaclav Klausia haastateltiin. Vuonna 2001 projektia vetänyt itävaltalainen koulu ja lähellä rajaa sijaitseva tšekkiläinen koulu solmivat yhteistyökumppanuuden, ja radio toimii oppilaiden, taiteilijoiden ja alueellisten matkailujohtajien keskustelufoorumina.

Irlanti, Espanja ja Yhdistynyt kuningaskunta: *Artslab* toteutti irlantilaisen teatterihankkeen, jolla pyrittiin rohkaisemaan Irlannin nuoria luomaan yhteyksiä muilla kaksikielisillä alueilla – esimerkiksi Navarrassa ja Kataloniassa – asuviin. Vaikka kansainvälinen verkosto oli jo perustettu, aiemmissa projekteissa on keskitytty kielen sijasta taideaiheisiin. Tällä kertaa korostettiin kielten merkitystä, ja projekti kokosi taiteilijoita kolmessa maassa työpajoihin, koulutukseen ja esityksiin, joissa tuotiin esiin viittä kieltä (espanjaa, baskia, katalaania, iiriä ja englantia). Lopuksi kuudessa osallistujamaassa järjestettiin yhteinen fiesta.

Espanja ja muut Atlantin alueen maiden laitokset: Espanjassa toteutettu *KELTIC*-projekti toteutettiin verkostoina ja se perustui teemavuoden viiteen avaintavoitteeseen. Siinä kehitettiin alueellisia ja paikallisia verkostoja Asturiassa sijaitsevien oppilaitosten välillä, kansallinen verkosto sekä kansainvälinen verkosto, johon kuului Atlantin alueen oppilaitoksia. Pääasiallisia toimintoja olivat kolmipäiväinen kieli- ja kulttuuritapaaminen monine toimineen – näitä olivat esimerkiksi työpajat ja keskustelut –, Oviedossa järjestetty videotapahtuma ja lasten kieltenoppimista käsittelevä kansainvälinen konferenssi.

Rotterdam-Frankfurt-Brussels: Maastrichtin kieliakatemian järjestämä *kielijuna* kokosi yhteen 20 nuorta neljästä eri maasta. Nuorten odotettiin oppivan toistensa kieliä junamatkan aikana. Toimintaa esiteltiin tiedotusvälineissä, muun muassa radiossa, sanomalehdissä ja televisiossa. Junan pysähdyspaikoissa järjestettiin yleisölle tehtäviä, joiden tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta aiheesta. Parhaillaan valmistellaan uutta projektia, jossa kielijuna kulkee Ateenasta Brysseliin.

Ranska, Belgia, Luxemburg ja Saksa: *Kielibussi* teki pysähdyksiä Ranskassa, Luxemburgissa, Saksassa ja Belgiassa ja järjesti joka pysähdyspaikassa festivaalin, jolla tuotiin esiin naapurimaiden kieliä ja lisättiin tietoisuutta niistä. Paikallishallinto osallistui tiiviisti projektin valmisteluihin ja toteuttamiseen, ja projekti onnistuikin lisäämään paikallisten päätöksentekijöiden tietoisuutta kielistä ja tuomaan yhteen oppilaita, opettajia ja päätöksentekijöitä.